

Trine Haugset, Caroline Rydholm, AnnaKarin Unger

Översyn av förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete

Redovisning av regeringsuppdrag

Sammanfattning

SMHI har fått i uppdrag att analysera behovet av ändringar i förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete (klimatanpassningsförordningen) och vid behov lämna förslag till författningsändringar.

SMHI bedömer att det finns behov av ändringar i förordningen för att bredda klimatanpassningsarbetet till att omfatta fler myndigheter och samtidigt stärka det pågående arbetet med klimatanpassning på svenska myndigheter. Genom tydligare krav på myndigheternas arbete kan fler klimatanpassningsåtgärder genomföras och samhället stå bättre rustat inför klimatiförändringen.

Förslagen har tagits fram i dialog med myndigheter som omfattas av klimatanpassningsförordningen samt andra berörda aktörer. Naturvårdsverket har bidragit med författningstekniska synpunkter och bistått i arbetet med konsekvensanalysen.

SMHIs förslag

Fler myndigheter bör omfattas av klimatanpassningsförordningen

Klimatanpassningsförordningen omfattar idag 32 nationella myndigheter och länsstyrelserna. SMHI föreslår att ytterligare tio myndigheter omfattas av klimatanpassningsförordningen. De föreslagna myndigheterna har ansvar inom samhällsviktiga verksamheter, är exponerade för klimatrelaterade risker eller har en central roll i klimatanpassningsarbetet.

Myndigheternas ansvar bör breddas och förtydligas

SMHI föreslår att kravet på klimat- och sårbarhetsanalyser ska avse myndighetens ansvarsområde, i stället för verksamhetsområde.

Vidare föreslås att begreppet myndighetsmål ersätts med mål. Syftet är att tydliggöra att målen inte enbart behöver avse den interna verksamheten, utan även kan omfatta myndighetens bredare ansvar inom klimatanpassning.

Förslagen breddar och tydliggör myndigheternas ansvar för klimatanpassning i syfte att stärka statens klimatanpassningsarbete. Många av myndigheterna är expertmyndigheter som tar fram kunskapsunderlag om klimatrisker, vilka utgör viktiga stöd för andra aktörers arbete.

Länsstyrelsernas regionala samordningsuppdrag bör breddas

SMHI föreslår att länsstyrelsens uppdrag att ”stödja och följa upp regionala sektorsmyndigheters klimatanpassningsarbete” ändras till ”samverka med och stödja regioner och andra berörda aktörer i länet”. Förslaget innebär att länsstyrelsernas ansvar breddas samtidigt som deras uppföljande roll minskar till förmån för ett ökat fokus på samordnande, nätverkande och stödjande aktiviteter.

Konsekvenser och kostnader som följer av förslagen

SMHI bedömer att förslagen stärker statens förmåga att förebygga och hantera klimatrelaterade risker genom att klimatanpassningsarbetet integreras i fler samhällssektorer. Genom att fler myndigheter omfattas av klimatanpassningsförordningen breddas arbetet till nya samhällssektorer som i dag inte finns representerade, samtidigt som kunskapsunderlag och stöd till andra aktörer stärks.

Förslagen innebär ett utökat ansvar för berörda myndigheter, bland annat genom krav på att analysera klimatrisker inom myndighetens ansvarsområde. Det bedöms ge en mer heltäckande riskbild och ett bättre underlag för styrning, prioritering och långsiktig planering av klimatanpassningsåtgärder. Samtidigt kan förslaget innebära ökade behov av resurser, kompetensutveckling och samverkan.

Länsstyrelsernas regionala samordningsuppdrag breddas till att omfatta samverkan med och stöd till regioner och andra berörda aktörer, vilket bedöms stärka den regionala samordningen men också kunna öka resursbehovet.

De ekonomiska konsekvenserna består främst av ökade personalkostnader till följd av att fler myndigheter omfattas av förordningen och att kraven på klimatanpassningsarbetet utökas. Även förslagen om klimat- och sårbarhetsanalyser samt länsstyrelsernas breddade uppdrag medför ökade resursbehov. Därutöver bedöms SMHI behöva förstärkta resurser för vägledning och samordning.

Sammantaget bedöms förslagen bidra till ökad robusthet och förbättrade förutsättningar för klimatanpassning i offentlig verksamhet och samhället i stort.

Innehåll

1	FÖRFATTNINGSFÖRSLAG	1
1.1	Förordning om ändring i förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.....	1
2	UPPDRAG OCH GENOMFÖRANDE.....	4
2.1	Uppdraget	4
2.2	Utgångspunkter och avgränsningar	4
2.3	Uppdragets genomförande.....	5
2.4	Läsanvisning	5
3	PROBLEMANALYS	6
3.1	Klimatanpassning är nödvändigt för att möta klimatförändringen.....	6
3.2	Klimatanpassningsförordningen omfattar inte alla relevanta myndigheter	7
3.3	Otydlighet kring myndigheternas ansvarsområde i klimatanpassningsförordningen	8
3.4	Länsstyrelsernas uppdrag i klimatanpassningsförordningen behöver breddas och förtydligas.....	9
3.5	Förväntad utveckling om inga ändringar vidtas	9
3.6	Övergripande alternativ	9
4	FÖRSLAG TILL REGERINGEN.....	10
4.1	Fler myndigheter bör omfattas av klimatanpassningsförordningen	10
4.2	Bredda och förtydliga klimatanpassningsförordningen vad gäller myndigheters ansvar	12
4.3	Bredda och förtydliga länsstyrelsernas uppdrag	15
4.4	Övriga föreslagna ändringar	17
4.5	Ikraftträdande	18
5	ÖVERVÄGANDEN AV SAMORDNING MELLAN KLIMATANPASSNINGSFÖRORDNINGEN OCH BEREDSKAPSFÖRORDNINGEN	18
5.1	Bedömningar av möjliga samordningsåtgärder	18
6	KONSULTATION MED SAMISKA FÖRETRÄDARE	20
7	ÖVERVÄGDA FÖRÄNDRINGAR SOM INTE TAGITS VIDARE	20
7.1	Överväganden avseende redovisning av arbetet med klimatanpassning	20
7.2	Övriga förslag till ändringar som övervägts.....	21
8	KONSEKVENsutREDNING	22
8.1	Konsekvenser för staten och offentliga aktörer.....	23
8.2	Konsekvenser för företag	24
8.3	Konsekvenser för enskilda aktörer och allmänna intressen	25
8.4	Miljökonsekvenser.....	25
8.5	Sociala konsekvenser	25

8.6	Åtgärder som vidtagits.....	25
8.7	Rättsliga förutsättningar	26
8.8	Behov av informationsinsatser	26
8.9	Utvärdering	26
9	REFERENSER	27
BILAGA 1. FÖRESLAGNA MYNDIGHETER OCH SAMMANFATTNING AV INKOMNA SYNPUNKTER.....		28

1 Författningsförslag

1.1 Förordning om ändring i förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete

Härigenom föreskrivs att 1, 3, 5, 6 och 8–10 §§ och rubriken närmast före 8 § förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förslagen lydelse

1 §¹

Denna förordning gäller för Affärsverket svenska kraftnät, Boverket, Elsäkerhetsverket, Finansinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Fortifikationsverket, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Kemi-kalieinspektionen, Lantmäteriet, Livs-medelsverket, länsstyrelserna, Myndigheten för civilt försvar, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Socialstyrelsen, Statens energi-myndighet, Statens fastighetsverk, Statens geotekniska institut, Statens jordbruksverk, Statens veterinär-medicinska anstalt, Strålsäkerhets-myndigheten, Styrelsen för inter-nationellt utvecklingssamarbete, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Tillväxtverket, Trafikverket, Transportstyrelsen och Verket för innovationssystem.

Denna förordning gäller för Affärsverket svenska kraftnät, *Arbetsmiljöverket*, Boverket, Elsäkerhets-*verket*, *Energimarknadsinspektionen*, Finansinspektionen, Folkhälsomyn-digheten, Fortifikationsverket, *För-svarets materielverk*, Försvarsmakten, Havs- och vattenmyndigheten, Kemi-kalieinspektionen, *Kommerskolleg-ium*, *Kustbevakningen*, Lantmäteriet, Livsmedelsverket, *Luftfartsverket*, *Läkemedelsverket*, länsstyrelserna, *Migrationsverket*, Myndigheten för civilt försvar, Naturvårdsverket, *Polismyndigheten*, Post- och tele-styrelsen, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Sjöfartsverket, Skogs-styrelsen, Socialstyrelsen, Statens energi-myndighet, Statens fastighets-*verk*, Statens geotekniska institut, Statens jordbruksverk, Statens veterinär-medicinska anstalt, Strål-säkerhetsmyndigheten, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydro-logiska institut, Tillväxtverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, *Upphandlingsmyndigheten* och Verket för innovationssystem.

¹ Senaste lydelse 2025:1155.

I denna förordning avses med klimatanpassning: åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra, och

myndighetsmål: mål för en myndighets arbete med klimatanpassning inom det egna verksamhetsområdet.

Med klimatanpassning avses i denna förordning åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra.

5 §

En länsstyrelse ska, utöver kraven i 4 §, inom ramen för sitt uppdrag att samordna det regionala arbetet med klimatanpassning också

1. initiera, stödja och följa upp kommunernas klimatanpassningsarbete,

2. analysera hur länet och vid behov angränsande län påverkas av klimatförändringarna,

3. stödja och följa upp regionala sektorsmyndigheters klimatanpassningsarbete,

4. bidra till och ta fram underlag för ökad kunskap och planering, och

5. stödja arbete i älvgrupper.

En länsstyrelse ska, utöver kraven i 4 §, inom ramen för sitt uppdrag att samordna det regionala arbetet med klimatanpassning också

1. initiera, stödja och följa upp kommunernas klimatanpassningsarbete,

2. inom ramen för klimat- och sårbarhetsanalysen enligt 6 §, analysera hur länet och vid behov angränsande län påverkas av klimatförändringen,

3. samverka med och stödja regionen och övriga berörda aktörer i länet,

4. bidra till och ta fram underlag för ökad kunskap och planering, och

5. stödja arbete i älvgrupper.

6 §

Arbetet med klimatanpassning ska omfatta att klimatförändringens påverkan på myndighetens verksamhet utreds i en klimat- och sårbarhetsanalys.

Analysen ska hållas aktuell genom att den ses över och uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år. Analysen ska identifiera bestämmelser i lagar och andra författningar som påverkar myndighetens arbete med klimatanpassning.

Arbetet med klimatanpassning ska omfatta att klimatförändringens påverkan på myndighetens ansvarsområde utreds i en klimat- och sårbarhetsanalys.

Analysen ska hållas aktuell genom att den ses över och uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år. Analysen ska identifiera bestämmelser i lagar och andra författningar som påverkar myndighetens arbete med klimatanpassning.

Myndighetsmål för klimatanpassning Mål för klimatanpassning

8 §

Myndigheten ska ta fram aktuella *myndighetsmål* för sitt arbete med klimatanpassning.

Om myndigheten förvaltar och underhåller statlig egendom, ska myndigheten också ta fram *myndighetsmål* för den verksamhetens anpassning till ett förändrat klimat.

Myndigheten ska ta fram aktuella *mål* för sitt arbete med klimatanpassning.

Om myndigheten förvaltar och underhåller statlig egendom, ska myndigheten också ta fram *mål* för den verksamhetens anpassning till ett förändrat klimat.

9 §

Myndighetsmålen ska

1. bidra till att regeringen når sina mål för klimatanpassning, *och*
2. vara mätbara i den mån som det är praktiskt möjligt.

Målen enligt 8 § ska

1. bidra till att regeringen når sina mål för klimatanpassning,
2. vara mätbara i den mån som det är praktiskt möjligt, *och*
3. *hållas aktuella genom att de ses över och uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år.*

10 §

Myndigheten ska

1. ha en handlingsplan för arbetet med att nå *myndighetsmålen* enligt 8 §,
2. dokumentera, följa upp *och redovisa* arbetet med att *följa* handlingsplanen *och nå myndighetsmålen* i syfte att fortlöpande förbättra arbetet, *och*
3. uppdatera handlingsplanen vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år.

Resurser, tillvägagångssätt, tidsramar och ansvarsfördelning som gäller för arbetet ska framgå av handlingsplanen.

Myndigheten ska

1. ha en handlingsplan för arbetet med att nå *målen* enligt 8 §,
2. dokumentera *och* följa upp arbetet med handlingsplanen i syfte att fortlöpande förbättra arbetet, *och*
3. uppdatera handlingsplanen vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år.

Resurser, tillvägagångssätt, tidsramar och ansvarsfördelning som gäller för arbetet ska framgå av handlingsplanen.

Denna förordning träder i kraft den [sex månader efter beslut].

2 Uppdrag och genomförande

2.1 Uppdraget

SMHI har i regleringsbrevet för 2026 fått följande uppdrag:

Uppdrag att se över förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete

SMHI ska göra en översyn av delar av förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.

- Översynen ska innehålla en analys och bedömning av om fler myndigheter bör omfattas av förordningen. Om ytterligare myndigheter föreslås ska konsekvenserna analyseras.
- Översynen ska även innehålla en analys av om det ansvar som följer av förordningen bör justeras för att bidra till en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning inom respektive myndighets ansvarsområde.
- SMHI ska analysera hur skrivningarna om regelbunden uppföljning och redovisning av myndigheternas arbete bör revideras för att bättre stödja utvecklingen av det nationella klimatanpassningsarbetet.
- I uppdraget ingår även att analysera om det finns behov av att justera förordningen för att på ett bättre sätt samordna kraven på myndigheters klimatanpassningsarbete med den risk- och sårbarhetsbedömning som ska göras i enlighet med förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. I denna del av uppdraget ska myndigheten samarbeta med Myndigheten för civilt försvar.

Inom ramen för uppdraget ska SMHI hämta in synpunkter och information från berörda myndigheter och andra berörda aktörer.

Redovisningen ska innehålla förslag på nödvändiga författningsändringar. Naturvårdsverket ska bistå SMHI, särskilt i de delar som rör författningsförslag och konsekvensanalys. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 30 juni 2026.

2.2 Utgångspunkter och avgränsningar

Uppdraget syftar dels till att analysera behovet av att bredda klimatanpassningsarbetet genom att ytterligare myndigheter bör ingå i förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete (klimatanpassningsförordningen).

Genom ändringar i förordningen kan krav på myndigheternas arbete förtydligas, vilket förväntas leda till att flera klimatanpassningsåtgärder genomförs och att samhället står bättre rustat inför klimatförändringen.

Enligt uppdraget ska SMHI göra en översyn av delar av förordningen. SMHI har i sina analyser särskilt fokuserat på de fyra delar inom uppdraget som beskrivits i föregående avsnitt. Utöver detta har SMHI även inkluderat behov av förändringar som har identifierats vid uppföljning av myndigheternas arbete enligt förordningen²³⁴⁵ samt genom nya förslag från förordningsmyndigheter.

SMHI har gjort en bred tolkning vad gäller den del i uppdraget som handlar om samordning av kraven på myndigheters arbete med klimatanpassning och myndigheters arbete med beredskap. Tillsammans med Myndigheten för civilt försvar har SMHI analyserat hur klimatanpassningsförordningen skulle kunna anpassas till förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap⁶ (beredskapsförordningen).

En viktig del av arbetet har varit att avsätta tid för att inhämta synpunkter på förslagen från förordningsmyndigheter och andra berörda myndigheter och aktörer. Vidare har SMHI fokuserat på förslag till ändringar som har en förutsättning att ge en betydande effekt för klimatanpassningsarbetet

² SMHI (2020) Myndigheters arbete med klimatanpassning 2019, Klimatologi Nr 54

³ SMHI (2022) Myndigheters arbete med klimatanpassning 2021, Klimatologi Nr 66

⁴ SMHI (2023) Myndigheters arbete med klimatanpassning 2022, Klimatologi Nr 71

⁵ SMHI (2025) Myndigheters arbete med klimatanpassning 2024, Klimatologi Nr 76

⁶ Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

eller där förordningen idag upplevs som otydlig. SMHI har inte gjort någon fullständig utredning av Sveriges samtliga myndigheter eller utrett ändringar av ansvarsfördelning mellan myndigheter kopplat till klimatanpassning. De ändringsförslag som lämnas utgår därför från dagens ansvarsfördelning mellan myndigheter. Analysen har gjorts med utgångspunkten att förordningen har fungerat relativt väl och att struktur och huvudsakliga innehåll kan bibehållas.

2.3 Uppdragets genomförande

I SMHIs arbetsgrupp har Trine Haugset (projektledare), AnnaKarin Unger och Caroline Rydholm deltagit. Styrgruppen för projektet har utgjorts av verksamhetsledaren för Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning, chefsjuristen, chefen för Klimatanpassningsgruppen samt chefen för Samordningsenheten.

Från Naturvårdsverket har juristerna Nils Henriksson och Lina Tengvar samt samhällsekonomen Emelie von Bahr bistått med det författningstekniska och metodstöd i arbetet med författningsförslagen och konsekvensanalysen.

Uppdraget har främst baserats på tidigare beskrivningar av behov av revideringar av förordningen från SMHIs uppföljning av myndigheternas klimatanpassningsarbete⁷ och första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning 2022⁸.

SMHI har haft dialog med de myndigheter som idag berörs av klimatanpassningsförordningen, dels för att få in synpunkter på preliminära förslag på ändringar av förordningen och dels för att inhämta ytterligare förslag till ändringar som kan bidra till att stärka klimatanpassningsarbetet i Sverige. SMHI har haft särskilda möten och dialog med Myndigheten för civilt försvar kring den del av uppdraget som berör samordning av klimatanpassningsarbetet med beredskapsarbetet.

De nya myndigheter som föreslås ingå i förordningen har fått information om SMHIs förslag, en motivering till varför myndigheten föreslås ingå i förordningen och getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Dessa redovisas i bilaga 1.

Särskilda konsultationsmöten har genomförts med Sametinget och Svenska Samernas Riksförbund enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket, se kapitel 6.

Vidare har SMHI fört en dialog om uppdraget med Sveriges kommuner och regioner (SKR).

I styrgruppen har frågor om uppdragets tolkning, inriktning för arbetet och förslag behandlats.

Denna redovisning är att betrakta som SMHIs. Beslut om denna redovisning har fattats av generaldirektören Håkan Wirtén den 23 juni 2026.

2.4 Läsanvisning

I kapitel 3 ges en beskrivning av den pågående klimatförändringen och behoven av att stärka arbetet med klimatanpassning och myndigheternas nuvarande arbete enligt förordningen. I kapitlet beskrivs även varför och i vilka delar som förordningen särskilt behöver uppdateras och förväntad utveckling om inga ändringar vidtas.

Kapitel 4 innehåller SMHIs förslag till ändringar, tillsammans med konsekvensbeskrivningar för staten för dessa förslag.

Kapitel 5 innehåller beskrivningar av justeringar av klimatanpassningsförordningen i syfte att samordna den med beredskapsförordningen.

Kapitel 6 innehåller en beskrivning av konsultation med företrädare för samerna.

Kapitel 7 innehåller beskrivningar av möjliga förändringar som analyserats men som inte tagits vidare i det slutliga förslaget.

⁷ SMHI (2026) Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025, Klimatologi Nr 77.

⁸ Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning 2022.

I kapitel 8 ges en samlad beskrivning av konsekvenserna av de förslag som lämnas i denna skrivelse.

3 Problemanalys

Syftet med detta uppdrag är att föreslå ändringar i klimatanpassningsförordningen för att bredda, förtydliga och stärka arbetet med klimatanpassning på svenska myndigheter. En uppdaterad förordning kan bidra till ett mer strategiskt och effektivt klimatanpassningsarbete, vilket kan skapa bättre förutsättningar för klimatanpassning hos många aktörer i samhället. I förlängningen kan det leda till en positiv utveckling där samhället står bättre rustat inför klimatförändringen.

I kapitlet ges en bakgrund till varför nuvarande utformning av klimatanpassningsförordningen bedöms behöva en översyn, och en beskrivning av eftersträvad förändring med översynen. Vidare ges i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar⁹, en beskrivning av utvecklingen om inga ändringar görs, liksom övergripande handlingsalternativ för att nå eftersträvad förändring.

3.1 Klimatanpassning är nödvändigt för att möta klimatförändringen

Många aktörer i samhället, både inom det offentliga och privata, behöver bidra i arbetet med att säkerställa att Sverige står rustat inför ett förändrat klimat. Klimatförändringen är en global kris som påverkar oss idag, och kommande generationer under århundraden framåt. Klimatförändringen handlar om mer än bara stigande temperaturer. Exempelvis leder uppvärmningen generellt till längre och intensivare värmeböljor, mer utbredd risk för torka och bränder, krympande glaciärer och fler skyfall och översvämningar.

Det är möjligt att mildra klimatförändringens effekter på samhälle och natur genom utsläppsminskningar och genom att anpassa samhället till en del av de förändringar som sker. Klimatförändringens effekter märks redan idag, vilket gör det nödvändigt att anpassa samhället och förbereda oss för större utmaningar i framtiden.

Våra samhällen och ekosystem är uppbyggda och anpassade till ett förutsägbart och stabilt klimat. Effekterna av klimatförändringen syns i hela vårt samhälle och i ekosystemen och klimatanpassningsåtgärder är därför nödvändiga inom alla samhällsområden. För att möta klimatförändringen behövs en genomgripande samhällsomställning. Hänsyn behöver tas till både extremväderhändelser som till exempel skyfall och värmebölja och mer långsamma förlopp som exempelvis stigande hav och förändrad vegetationsperiod.

Sveriges export- och importberoende gör landet sårbart för climateffekter i andra länder och hänsyn behöver tas även till detta. Klimatförändringen kan förstärka sociala orättvisor vilket behöver hanteras vid planering av anpassningsåtgärder. Samverkan mellan olika aktörer och sektorer stärker ofta nyttorna av genomförda åtgärder.

Enligt regeringens skrivelse ”Regeringens strategi och handlingsplan för klimatanpassning”¹⁰ (Skr. 2023/24:97), har regeringen följande inriktning för klimatanpassningsarbetet:

”Med en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning fungerar samhället väl i det förändrade klimatet. Naturmiljön har god förmåga att återhämta sig och ekosystemens resiliens har stärkts. Samhällets aktörer, inklusive privata och offentliga på alla administrativa nivåer, hanterar risker, sårbarheter och möjligheter i beslutsfattande. Klimatanpassning är integrerad i relevanta verksamheter och ansvarsområden.”

I skrivelsen redovisas vidare ett antal konsekvenser och utmaningar som ett förändrat klimat medför för Sverige (avsnitt 2.3.2). Regeringen menar att åtgärder i första hand ska hanteras av dem som är berörda och ansvariga i enlighet med närhetsprincipen. Arbetet med klimatanpassning ska vara

⁹ Förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

¹⁰ Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (Skr.2023/24:97).

vetenskapligt baserat, genomföras ur ett helhetsperspektiv och samordnas med berörda aktörer. Regeringen lyfter fram följande centrala utmaningar:

- översvämningar, högre vattenflöden och havsnivåhöjningar som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv
- höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur
- osäker tillgång till vatten av tillräcklig mängd och god kvalitet för enskilda, samhället och näringsliv
- ras, skred och erosion som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv
- torka och bränder som hotar samhället, infrastruktur och näringsliv
- ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter
- klimatförändringarnas effekter på biologisk mångfald som påverkar ekosystemens resiliens och möjligheten att tillhandahålla ekosystemtjänster
- klimateffekter som hotar en trygg energi- och livsmedelsförsörjning
- klimateffekter som påverkar förutsättningar för finans- och försäkringsbranschen
- globala klimateffekter som påverkar handel, livsmedelsproduktion, immigration, internationella relationer och säkra livsmiljöer.

Det Nationella expertrådet för klimatanpassning beskriver i sin rapport från 2022¹¹ att arbetet med att förebygga och hantera klimatrelaterade risker och extrema väderhändelser går framåt i Sverige. Myndigheternas arbete enligt klimatanpassningsförordningen bidrar till denna utveckling genom ett systematiskt arbetssätt till anpassningen till ett förändrat klimat. Samtidigt framhåller expertrådet att det fortfarande finns betydande skillnader mellan nuvarande anpassning jämfört med behoven som klimatförändringen ger upphov till. Behoven riskerar att fortsätta att öka om inte arbetet med klimatanpassning utvecklas. Expertrådet lyfter fram följande huvudbudskap:

- Sverige måste öka takten när det gäller klimatanpassning och skapa förutsättningar för att genomföra klimatanpassningsåtgärder i praktiken.
- Arbetet med att minska klimatpåverkan och arbetet med att anpassa samhället till ett klimat i förändring är beroende av varandra och bör samordnas.
- Nuvarande ansvarsfördelning, organisering och styrmedel skapar otillräckliga incitament.
- Klimatanpassning är nödvändig inom alla samhällsområden. Det krävs integrering och helhetsgrepp över geografiska och administrativa gränser för att möjliggöra synergier och undvika målkonflikter.

De utmaningar som klimatförändringen medför kräver insatser från många aktörer och inom flera samhällssektorer. För att arbetet med klimatanpassning ska vara effektivt behövs därför både relevant kunskap och tillräcklig kompetens hos de myndigheter som ansvarar för att stödja, samordna och genomföra arbetet.

3.2 Klimatanpassningsförordningen omfattar inte alla relevanta myndigheter

Klimatanpassningsförordningen trädde i kraft den 1 januari 2019 och gäller 32 nationella myndigheter och länsstyrelserna. De myndigheter och länsstyrelser som lyder under förordningen spelar numera en central roll för klimatanpassningsarbetet i Sverige, genom att de tar fram kunskapsunderlag, ger stöd och vägledning till andra aktörer, leder samverkansgrupper eller genomför fysiska klimatanpassningsåtgärder.

Enligt förordningen ska myndigheterna, inom sitt ansvarsområde och inom ramen för sina uppdrag initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning. Förordningen har sedan den trädde i kraft haft stor betydelse för att etablera, strukturera och utveckla myndigheternas klimatanpassningsarbete.

¹¹ Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning 2022.

Förordningen har bland annat bidragit till att klimat- och sårbarhetsanalyser, myndighetsmål och handlingsplaner har tagits fram och att åtgärder har genomförts. Förordningen har också bidragit till att höja kunskapsnivån samt till att myndigheter arbetar på ett mer likartat sätt. Det har i sin tur stärkt förutsättningarna för ett mer likvärdigt stöd till andra aktörer, exempelvis kommunerna.

De flesta myndigheter genomför idag uppdragen i enlighet med förordningen och arbetet utvecklas ständigt, även om det fortsatt finns stora behov av att stärka förutsättningarna för arbetet¹².

Utvecklingen i myndigheternas analyser, handlingsplaner och mål tyder på att klimatanpassningsarbetet har mognat senaste åren. Samtidigt har kunskapen om klimatförändringens konsekvenser ökat och det har blivit allt tydligare att klimatanpassning berör ett stort antal samhällssektorer och verksamhetsområden. Flera av de utmaningar som av regeringen anges vara centrala hanteras av myndigheter som i dag inte omfattas av klimatanpassningsförordningen.

Dagens avgränsning av förordningen innebär att vissa ansvarsområden som påverkas av klimatförändringen inte omfattas av samma krav på systematiskt klimatanpassningsarbete som ansvarsområdena hos myndigheter som omfattats av förordningen. Detta kan medföra att relevant kunskap, analysförmåga och planering inte utvecklas i samma utsträckning inom olika samhällssektorer.

Sedan förordningen trädde i kraft har även arbetet med krisberedskap, civilt försvar och försörjningsberedskap fått en allt större betydelse. Regeringen har betonat vikten av att samordna klimatanpassningsarbetet med arbetet inom dessa områden¹³. Flera myndigheter med centrala roller inom beredskapssystemet omfattas dock inte av klimatanpassningsförordningen i dag.

Mot denna bakgrund finns det skäl att se över vilka myndigheter som bör omfattas av förordningen för att säkerställa att klimatanpassningsarbetet bedrivs inom alla samhällssektorer där klimatförändringen bedöms ha betydande påverkan eller där myndigheterna har en särskilt viktig roll för samhällets anpassning till ett förändrat klimat.

3.3 Otydlighet kring myndigheternas ansvarsområde i klimatanpassningsförordningen

Klimatanpassningsförordningen bör bidra till en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning inom respektive myndighets ansvarsområde. Förordningens nuvarande utformning skapar viss otydlighet om innebörden av begreppet ”ansvarsområde”.

I 4 §, om myndigheters skyldighet att arbeta med klimatanpassning, framgår att ”En myndighet som anges i 1 § ska inom sitt ansvarsområde och inom ramen för sina uppdrag initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning.” Här används alltså begreppet ”ansvarsområde”. I övriga bestämmelser används i stället begreppet ”myndighetens verksamhet” eller ”verksamhetsområde”. Enligt definitionen av myndighetsmål i 3 §, är myndighetsmål ”mål för en myndighets arbete med klimatanpassning inom det egna verksamhetsområdet”. I 6 § anges vidare att ”Arbetet med klimatanpassning ska omfatta att klimatförändringens påverkan på myndighetens verksamhet utreds i en klimat- och sårbarhetsanalys.” I 5 § anges att länsstyrelsen ska ”analysera hur länet och vid behov angränsande län påverkas av klimatförändringarna”. Användningen av olika begrepp och innebörden av dessa kan skapa osäkerhet om arbetets omfattning.

Av den första meningen i 4 § klimatanpassningsförordningen framgår att myndigheterna ska arbeta med klimatanpassning inom sitt ansvarsområde. Detta är en bred ansats som innebär att myndigheter, utifrån sina uppdrag, förväntas bidra till klimatanpassning även hos andra aktörer. Samtidigt kan övriga bestämmelser tolkas som att arbetet främst ska avse den egna verksamheten. Om arbetet begränsas till den egna verksamheten finns en risk att klimatrelaterade risker och anpassningsbehov inom myndighetens bredare ansvarsområde inte uppmärksammas. Många myndigheter har uppgifter som innebär att stödja, vägleda, samordna eller utöva tillsyn över andra aktörer. Ett alltför snävt fokus på den egna verksamheten kan därför begränsa myndighetens möjligheter att bidra till klimatanpassning inom sitt ansvarsområde.

¹² SMHI (2026) Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025, Klimatologi Nr 77.

¹³ Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (Skr.2023/24:97).

Otydligheten har lett till att myndigheter tolkar kraven olika när det gäller omfattningen av klimat- och sårbarhetsanalyser och mål¹⁴. Detta kan försvåra en likvärdig tillämpning av förordningen och minska möjligheterna till ett sammanhållet och strategiskt klimatanpassningsarbete.

SMHI har, utifrån sitt ansvar för metodutveckling, rådgivning och utbildning med anledning av förordningen, rekommenderat att klimat- och sårbarhetsanalyser tas fram för myndighetens ansvarsområde eller, för länet, vad gäller länsstyrelserna. SMHI har även förordnat att myndighetsmålen ska utgå ifrån de risker och möjligheter som identifierats i klimat- och sårbarhetsanalysen och således röra hela ansvarsområdet och inte bara myndighetens interna verksamhet.

3.4 Länsstyrelsernas uppdrag i klimatanpassningsförordningen behöver breddas och förtydligas

Nuvarande lydelse i 5 § klimatanpassningsförordningen är otydlig avseende omfattningen av länsstyrelsernas klimat- och sårbarhetsanalyser. Det framgår inte om analysen av hur länet och vid behov angränsande län påverkas av klimatförändringen utgör en egen analys eller ska ingå i den samlade klimat- och sårbarhetsanalysen för länet. Detta riskerar att skapa olika tolkningar och arbetssätt mellan länsstyrelserna.

Vidare är begreppet ”regionala sektorsmyndigheter” otydligt och avgränsar länsstyrelsernas arbete till ett begränsat antal aktörer. Den nuvarande reglering avspeglar inte det breda behovet av samverkan som krävs för ett effektivt klimatanpassningsarbete, där regioner, organisationer, näringsliv och andra berörda aktörer har viktiga roller.

Sammantaget finns ett behov av att förtydliga regelverket för att skapa bättre förutsättningar för en enhetlig, effektiv och inkluderande regional samordning av klimatanpassningsarbetet.

3.5 Förväntad utveckling om inga ändringar vidtas

Om det inte sker någon justering av förordningen kommer inga ytterligare myndigheter få något formellt ansvar att arbeta med klimatanpassning, vilket gör att det kan bli svårare att möta de utmaningar och konsekvenser som klimatförändringen kan medföra. Med ökad klimatförändring i framtiden kommer också behoven av klimatanpassning att öka. Det kan få stora konsekvenser om inte alla myndigheter, vars ansvarsområde tydligt berörs av klimatförändringen, arbetar aktivt med klimatanpassning. Särskilt gäller detta för de myndigheter som arbetar inom ansvarsområden som inte finns representerade inom förordningen idag.

Om otydligheter kring ansvar, myndighetsmål och andra skrivningar i förordningen kvarstår, finns en risk att klimatanpassningsarbetet på myndigheterna stagnerar eller inte utvecklas i den grad som är nödvändigt för att möta utmaningarna framöver. SMHI kan dock, genom ökad vägledning och stöd till myndigheterna, till viss del kompensera för detta.

3.6 Övergripande alternativ

I enlighet med förordningen om konsekvensutredningar ska handlingsalternativ för önskvärd förändring beskrivas. Handlingsalternativ för att nå avsedda effekter beskrivs här översiktligt som alternativ till revidering av förordningen. Då eftersträvd förändring även inkluderar flera på förhand och av uppdraget preciserade delar, bedöms alternativbeskrivning av separata delar vara ändamålsenligt för att visa på vägval och avvägningar av olika utformning som gjorts i utredningsarbetet och som lett fram till valda förslag till ändringar av klimatanpassningsförordningen. Alternativ för enskilda delar görs i kapitel 4 med förslag till regeringen och beskrivs i den omfattning som bedömts relevant och proportionerligt i förhållande till föreslagna ändringar.

¹⁴ Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025, KLIMATOLOGI Nr 77.

Alternativ genom reglering i myndigheters instruktioner

Andra sätt att reglera myndigheters arbete med klimatanpassning skulle kunna vara genom myndigheternas instruktioner. En förordning med instruktion för en myndighet (myndighetsinstruktion) beslutas av regeringen och utgör den grundläggande rättsliga regleringen av en statlig myndighets uppdrag, organisation och verksamhet. Att reglera genom instruktion skulle potentiellt kunna vara att föredra om ansvaret var motiverat att variera mellan myndigheter genom stärkt möjlighet att anpassa till myndigheternas uppdrag.

En generell förordning som omfattar berörda myndigheter bedöms istället lämpligt, eftersom ett flertal myndigheter berörs och uppdraget som handlar om att sätta ramar för arbetet till myndigheterna är likalydande och samlat. Fördelar med gemensam förordning är att regleringen är överblickbar avseende vilka myndigheter som omfattas av förordningen och att regleringen är likalydande för samtliga myndigheter som omfattas. En central fördel med att reglera genom gemensam förordning bedöms vara möjligheter att enklare revidera bestämmelser, som ger direkt och likalydande verkan för samtliga myndigheter jämfört med om instruktioner för samtliga ingående myndigheter, idag 32 nationella myndigheter och samtliga länsstyrelser, skulle behöva revideras. Då klimatanpassningsförordningen redan finns, och detta uppdrag hanterar revideringar av förordningen, är alternativ att reglera genom myndighetsinstruktioner mindre relevant att överväga.

4 Förslag till regeringen

I detta kapitel presenteras SMHIs förslag till regeländringar. Ett av förslagen innebär att tio myndigheter får utökade uppdrag genom att de föreslås omfattas av klimatanpassningsförordningen. Ett andra förslag innebär att de myndigheter som omfattas av förordningen får ett tydligare utökat ansvar vad gäller omfattningen på deras klimat- och sårbarhetsanalyser. Ett tredje förslag innebär att förtydliga länsstyrelsernas uppdrag. Huvudsyftet med förslagen är att bredda och stärka klimatanpassningsarbetet för berörda nationella myndigheter och länsstyrelser.

I kapitlet redovisas konsekvenser för staten av respektive förslag. En samlad bedömning av konsekvenserna ges i kapitel 8.

4.1 Fler myndigheter bör omfattas av klimatanpassningsförordningen

SMHIs förslag

Klimatanpassningsförordningen omfattar i dag 32 nationella myndigheter och samtliga länsstyrelser. SMHI föreslår att ytterligare tio nationella myndigheter bör omfattas av förordningen: Arbetsmiljöverket, Energimarknadsinspektionen, Forsvarets materielverk, Kommerskollegium, Kustbevakningen, Luftfartsverket, Läkemedelsverket, Migrationsverket, Upphandlingsmyndigheten och Polismyndigheten.

Motivering

I syfte att bredda och stärka klimatanpassningsarbetet inom staten har SMHI genomfört en analys av vilka ytterligare myndigheter som bör omfattas av förordningen. Genom att inkludera fler myndigheter kan klimatanpassningsarbetet integreras i fler samhällssektorer och bidra till att stärka samhällets robusthet inför klimatförändringen.

De föreslagna myndigheterna har valts ut utifrån att deras verksamheter påverkas av klimatförändringen, att de har ansvar inom samhällsviktiga verksamheter eller att de har uppgifter som är centrala för samhällets klimatanpassning. Flera av myndigheterna verkar inom områden som i dag är begränsat representerade i klimatanpassningsförordningen, exempelvis arbetsmiljö, offentlig upphandling, migration och internationella handelsrelationer.

En sammanställning av föreslagna myndigheter, inkomna synpunkter samt SMHIs bedömning redovisas i bilaga 1. Urvalet av myndigheter ligger i linje med regeringens strategi och handlingsplan för klimatanpassning, där regeringen pekar ut ett antal prioriterade utmaningar som kräver åtgärder inom flera sektorer. Flera av de föreslagna myndigheterna har ansvar inom områden som berörs av

dessa utmaningar. Exempelvis har Energimarknadsinspektionen och Luftfartsverket uppgifter som är viktiga för en robust energiförsörjning respektive transportinfrastruktur i ett förändrat klimat. Läkemedelsverket har en central roll för läkemedelsförsörjningen och människors hälsa, vilka kan påverkas av värmeböljor, sjukdomsspridning och störningar i globala försörjningskedjor. Arbetsmiljöverket har en viktig funktion när det gäller att hantera risker för arbetstagare kopplade till bland annat höga temperaturer och andra klimatrelaterade arbetsmiljörisker. Migrationsverket och Kommerskollegium verkar inom områden som strategin särskilt lyfter fram som påverkade av globala climateffekter, såsom migration, handel och internationella relationer.

Flera av de föreslagna myndigheterna har redan påbörjat ett arbete med klimatanpassning, exempelvis Försvarets materielverk och Kustbevakningen. Att klimatanpassningsarbete redan bedrivs visar att klimatförändringens konsekvenser bedöms vara relevanta för myndigheternas verksamhet och uppdrag. Genom att omfattas av förordningen ges dessa myndigheter ett tydligare och mer långsiktigt ramverk för arbetet.

Sju av de föreslagna myndigheterna är av regeringen utpekade beredskapsmyndigheter¹⁵ : Energimarknadsinspektionen, Kommerskollegium, Kustbevakningen, Luftfartsverket, Läkemedelsverket, Migrationsverket och Polismyndigheten. Myndigheterna ansvarar för verksamheter som är centrala för samhällets funktion, beredskap och motståndskraft och flera av dem har viktiga uppgifter inom det civila försvaret. Den nationella säkerhetsstrategin¹⁶ betonar vikten av att samhällsviktiga verksamheter och försörjningssystem är robusta och kan upprätthållas även vid allvarliga störningar, kriser och höjd beredskap. Klimatrelaterade risker kan påverka flera av dessa områden. Genom att omfattas av förordningen stärks myndigheternas förutsättningar att systematiskt identifiera och hantera sådana risker, vilket bidrar till att stärka samhällets långsiktiga beredskap, motståndskraft och förmåga att upprätthålla samhällsviktiga funktioner.

Urvalet av myndigheter har baserats på analyser som genomförts inom uppdraget, inspel från Nationella expertrådet för klimatanpassning, synpunkter från myndigheter som redan omfattas av förordningen samt bedömningar inom SMHI arbetsgrupp.

Alternativ som har övervägts

SMHI har gjort en avvägd bedömning av nyttan med att inkludera ytterligare myndigheter i klimatanpassningsförordningen i förhållande till de kostnader och den arbetsinsats som det innebär. Ett alternativ att föreslå att samtliga myndigheter ska omfattas av förordningen, på motsvarande sätt som förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter, bedöms inte vara ändamålsenligt. Det skulle medföra betydande kostnader och arbetsinsatser utan att ge motsvarande samhällsnytta. Fokus i översynen har i stället varit att identifiera de myndigheter vars verksamheter och ansvarsområden tydligast påverkas av klimatförändringen eller som bedöms ha särskilt stor betydelse för samhällets klimatanpassning.

SMHI har inhämtat synpunkter från de myndigheter som föreslagits omfattas av förordningen. Flera myndigheter har varit positiva till eller inte haft några invändningar mot förslaget. Samtidigt har myndigheterna framfört synpunkter rörande bland annat ansvarsfördelning, behov av resurser och kompetens, ökade kostnader (framförallt initialt men också löpande), administrativa konsekvenser samt hur arbetet med klimatanpassning bör avgränsas och integreras i befintliga processer. Synpunkterna har beaktats i den fortsatta analysen.

Statskontoret och Jämställdhetsmyndigheten övervägdes inledningsvis som möjliga myndigheter att omfattas av förordningen. Efter en samlad bedömning av myndigheternas uppdrag och inkomna synpunkter anser SMHI dock att de inte bör omfattas. Statskontorets roll är främst att analysera och följa upp statlig styrning, medan Jämställdhetsmyndigheten har en viktig roll i frågor som rör jämställdhet och social sårbarhet men begränsad rådgivning och möjlighet att genomföra klimatanpassningsåtgärder inom sitt ansvarsområde. Jämställdhetsperspektiven bedöms i stället kunna integreras i klimatanpassningsarbetet hos berörda myndigheter.

¹⁵ Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap, Bilaga 1.

¹⁶ Nationell säkerhetsstrategi (skr.2023/24:163).

Vägledning behövs

SMHI behöver ge särskilt stöd och vägledning till de nya myndigheter som berörs av förordningen. Arbetet underlättas av att det redan finns ett vägledningsmaterial och metodstöd att utgå från.

Konsekvenser för staten

Då föreslagna ändringar primärt berör berörda myndigheter beskrivs konsekvenser för offentliga aktörer mer ingående för respektive ändringsförslag. Konsekvenser för andra aktörer och allmänna intressen beskrivs sammantaget för de föreslagna ändringarna i kapitel 8.

Den föreslagna ändringen kommer att ha en direkt påverkan på de nya myndigheter som skulle beröras av förordningen. Samtidigt skulle klimatanpassning integreras på ett mer strategiskt sätt i fler sektorer i samhället och på ett tydligare sätt i den statliga verksamheten.

Berörda myndigheter skulle behöva ta fram en klimat- och sårbarhetsanalys, mål, handlingsplan med mera, och årligen följa upp arbetet, vilket kan innebära behov av resurser och nya kompetenser. Initialt behöver myndigheterna sätta sig in i vad förordningen innebär. Omfattningen på arbetet kan se olika ut på myndigheterna, beroende på i vilken grad myndighetens ansvarsområde påverkas av klimatförändringen och behoven av klimatanpassning.

För SMHIs del kommer den föreslagna ändringen leda till ett utökat antal myndigheter att vägleda och följa upp inom klimatanpassning, vilket också kommer öka behoven av resurser. Initialt behöver resurser läggas på att vägleda de nya myndigheterna i förordningen så att de får stöd i uppstartsfasen av arbetet.

Om de föreslagna myndigheterna inkluderas i förordningen skulle klimatanpassningsarbetet i högre grad integreras i områden som i dag endast i begränsad utsträckning omfattas av förordningen, exempelvis arbetsmiljö, offentlig upphandling, migration, utrikeshandel och läkemedelsförsörjning. Detta kan bidra till att identifiera och hantera klimatrelaterade risker inom fler samhällssektorer samt stärka statens samlade förmåga att förebygga och hantera konsekvenser av ett förändrat klimat.

Andra möjliga positiva effekter är att utökningen av antalet myndigheter i förordningen kan ge förutsättningar för en bättre nationell samordning av klimatanpassningsarbetet och bättre samordning mellan sektorer.

4.2 Bredda och förtydliga klimatanpassningsförordningen vad gäller myndigheters ansvar

SMHIs förslag

Enligt klimatanpassningsförordningen ska berörda myndigheter utreda klimatförändringens påverkan på myndighetens verksamhet i en klimat- och sårbarhetsanalys. SMHI föreslår att myndigheter ska ta fram klimat- och sårbarhetsanalyser för myndighetens ansvarsområde. Länsstyrelsernas ansvarsområde utgörs av länet. Genom förändringen breddas och tydliggörs omfattningen av myndigheternas analyser.

Myndigheterna ska även ta fram myndighetsmål för sitt arbete med klimatanpassning. SMHI föreslår att begreppet ”myndighetsmål” ersätts med ”mål”. Detta förslag innebär att myndigheterna får möjligheten att ta fram mål för annat än egna verksamheten.

Motivering

SMHI föreslår att myndigheternas ansvar enligt klimatanpassningsförordningen breddas och förtydligas. Syftet med förändringen är att stärka och lyfta myndigheternas arbete med klimatanpassning och genom detta säkerställa ett mer effektivt klimatanpassningsarbete inom staten där myndigheternas kompetens inom och ansvar för klimatanpassning i Sverige tas tillvara.

Klimat- och sårbarhetsanalyser för ansvarsområdet

Enligt 6 § klimatanpassningsförordningen ska klimat- och sårbarhetsanalyser tas fram för myndighetens verksamhet. SMHI föreslår att dessa analyser i stället ska omfatta myndighetens ansvarsområde, vilket både breddar och tydliggör uppdraget. Förändringen skulle innebära att inriktningen i 6 § bättre överensstämmer med 4 §, där det framgår att myndigheten, inom sitt

ansvarsområde och inom ramen för sina uppdrag ska initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning. För att myndigheterna ska kunna göra detta på ett kunskapsbaserat sätt behöver klimat- och sårbarhetsanalysen täcka in ansvarsområdet och inte enbart den egna verksamheten.

Många myndigheter som omfattas av förordningen är expertmyndigheter och har en viktig uppgift i att ta fram kunskapsunderlag inom sina ansvarsområden/sektorer. Dessa underlag är betydelsefulla för andra aktörer i samhället som behöver information om vilka klimatrisker som finns och vilka klimatanpassningsåtgärder som bör prioriteras.

Detta förslag till ändring innebär att klimatanpassningsförordningen bättre överensstämmer med beredskapsförordningen, där det framgår av 7 § att myndigheter ska ta fram risk- och sårbarhetsanalyser för den samhällsviktiga verksamheten inom myndighetens ansvarsområde. Begreppet ansvarsområde är inte tydligt definierat i beredskapsförordningen, men Myndigheten för civilt försvar beskriver att varje myndighet själv avgör vad som omfattas utifrån instruktion och andra styrande dokument¹⁷.

SMHIs genomlysning av myndigheternas senaste klimat- och sårbarhetsanalyser visar att över hälften av de nationella myndigheterna och länsstyrelserna har gjort en analys som omfattar myndighetens ansvarsområde eller länet. Den förändring som föreslås kommer därför få begränsade konsekvenser för många myndigheter, medan en del myndigheter kommer behöva bredda sina analyser vid nästa uppdatering.

Det finns ett övervägande brett stöd för förslaget både från de nationella myndigheterna och från länsstyrelserna. Många pekar på att de redan arbetar i enlighet med förslaget. Flera lyfter samtidigt att det behövs tydligare vägledning kring begreppet ”ansvarsområde” och vad analysen förväntas omfatta. Även Sametinget har lyft en fundering kring vad som blir skillnaden mellan ”verksamhetsområde” och ”ansvarsområde”. Svenska Samernas Riksförbund hade inga invändningar mot förslaget. För mer information om konsultationen med Sametinget och SSR se kapitel 6.

Alternativ som har övervägts

Alternativ som övervägts är att inte revidera enligt förslaget, och i stället enbart stärka vägledning till de myndigheter som omfattas av förordningen med avseende på breddning av klimat- och sårbarhetsanalysens omfattning. Redan idag vägleder SMHI om att klimat- och sårbarhetsanalysen ska vara bred och omfatta myndighetens ansvarsområde. Nackdelar med det alternativet är att vägledning inte är bindande och att det i mindre utsträckning bedöms leda till en likvärdig tillämpning. Vid endast kompletterad rådgivning kvarstår nuvarande inkonsekvens avseende begreppsanvändning mellan verksamhets- och ansvarsområde i förordningen.

Mål ersätter myndighetsmål

SMHI föreslår att begreppet ”myndighetsmål” ersätts med ”mål”. Begreppet ”myndighetsmål” återkommer i flera paragrafer i förordningen varav samtliga föreslås justeras till ”mål”. Definitionen av myndighetsmål, som finns i 3 § klimatanpassningsförordningen, tas i och med detta bort.

Enligt definitionen av myndighetsmål är detta ”mål för en myndighets arbete med klimatanpassning inom det egna verksamhetsområdet”. ”Mål” är ett bredare begrepp än myndighetsmål och kan till exempel tas fram för ansvarsområdet. Om myndigheterna sätter mål för ansvarsområdet skulle det ge en bättre överensstämmelse med skrivningen i 4 §, enligt vilken myndigheterna ska initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning inom sitt ansvarsområde.

De flesta myndigheter som omfattas av förordningen är positiva till att ändra begreppet ”myndighetsmål” till ”mål”, flertalet myndigheter beskriver att de redan har sådana mål.

Alternativ som har övervägts

Alternativet att inte göra någon förändring från nuvarande skrivning skulle minska myndigheternas intentioner att ta fram mål för annat än den egna verksamheten.

¹⁷ Myndigheten för civilt försvar, Frågor och svar om RSB-föreskrifterna (MSBFS 2024:5), senast granskad 17 juni 2026

Vägledning behövs

Det kommer att behövas vägledning kring hur myndigheter kan tillämpa begreppet ”ansvarsområde”. Det finns ingen rådande definition av begreppet och myndigheters rådighet inom ansvarsområdet kan i vissa fall uppfattas som oklart. Det behövs även vägledning kring hur myndigheter kan hantera överlapp av ansvarsområden mellan myndigheter. Varje enskild myndighet behöver definiera vad som ingår i myndighetens ansvarsområde utifrån vad som finns beskrivet i myndighetens instruktion, regleringsbrev och eventuella andra styrande dokument. Särskild vägledning kan behövas gentemot länsstyrelserna vars ansvarsområde omfattar det geografiska ansvarsområdet länet.

Myndigheterna behöver även vägledning kring formulering av mål på olika nivåer och även kring hur mätbara mål eller andra mål som är uppföljningsbara kan formuleras.

Konsekvenser för staten

SMHI bedömer att konsekvenserna av de föreslagna ändringarna i stort är positiva. Klimat- och sårbarhetsanalyser för myndigheternas ansvarsområden ger en bättre samlad riskbild för de olika utmaningar samhället står ovanför på grund av klimatiförändringen. Med bättre underlag ökar förutsättningarna för stärkt strategisk styrning av samhällsviktiga funktioner och en förbättrad prioritering av investeringar och åtgärder. I förlängningen kan detta leda till ökad effektivitet i den långsiktiga samhällsplaneringen i stort. Samtidigt kan ändringen ge ökad arbetsbörda på myndigheterna och ytterligare behov av metodutveckling och vägledning. Det kan även finnas risk för ökade otydligheter i ansvar mellan myndigheter och sektorer.

Redan idag tar många myndigheter fram klimat- och sårbarhetsanalyser för ansvarsområdet, och förslaget skulle därför inte innebära några direkta konsekvenser för dessa. För de myndigheter som enbart gjort analyser för sitt verksamhetsområde skulle förändringen dock innebära att de behöver ta ett bredare grepp i sin nästkommande analys, vilket kan kräva mer resurser för att ta fram kunskapsunderlag, större behov av samverkan med mera. Beroende på ansvarsområdets omfattning kan analysens omfattning variera mellan myndigheter. Myndigheter med brett ansvarsområde har större utmaningar än andra myndigheter med tydligare avgränsade ansvarsområden. En annan utmaning kan vara att myndigheter kan ha överlappande ansvarsområden, exempelvis mellan nationella myndigheter som Skogsstyrelsen och Jordbruksverket och länsstyrelserna. Då krävs att myndigheterna samarbetar för att undvika dubbelarbete och istället samordnar underlagen i den mån det är önskvärt eller möjligt. En annan konsekvens av att myndigheter gör analyser inom sitt ansvarsområde är att de tar fram underlag inom områden där de själva inte alltid har rådighet att genomföra åtgärder.

Om myndigheter tar fram klimat- och sårbarhetsanalyser och mål inom sina ansvarsområden kan detta ge en riktning och ett stöd till andra aktörers klimatanpassningsarbete - aktörer inom ansvarsområdet som har rådighet att genomföra åtgärder. Ett exempel på en myndighet som redan tillämpar detta är Skogsstyrelsen. De har tagit fram klimat- och sårbarhetsanalys och mål både för skogsproduktion och andra värden i skogen¹⁸. Skogsstyrelsen har involverat aktörer inom hela sektorn för att förankra målen.

Om inga ändringar görs finns en risk att myndigheterna endast analyserar klimatrelaterade risker och sätter mål för sin interna verksamhet. Konsekvensen kan då bli att myndigheterna arbetar med ett begränsat perspektiv där det finns en risk att viktiga samhällsperspektiv inte analyseras. Om styrningen i huvudsak sker genom vägledning i stället för genom ändringar i förordningen finns här en risk för begränsad styrningseffekt och en varierande tillämpning mellan myndigheter. Utöver detta riskerar myndighetens expertkunskaper att inte tillvaratas eller komma till gagn för klimatanpassningsarbetet inom sektorn.

En samlad bedömning av konsekvenser för offentliga med fler aktörer redovisas i kapitel 8.

¹⁸ Skogsstyrelsen, Klimatanpassning av Sveriges skogar 2026–2030 – mål, förslag på åtgärder och handlingsplan, Rapport 2025:09.

4.3 Bredda och förtydliga länsstyrelsernas uppdrag

SMHIs förslag

SMHI föreslår ändring av 5 § 2 klimatanpassningsförordningen, så att det tydligt framgår att länsstyrelserna, inom ramen för klimat- och sårbarhetsanalysen, ska analysera hur länet och, vid behov, angränsande län påverkas av klimatförändringen.

SMHI föreslår en ändring av 5 § 3 för att bredda och förtydliga länsstyrelsernas regionala samordningsuppdrag.

Motivering

Omfattningen av länsstyrelsernas analyser

Det första ändringsförslaget innebär ett förtydligande av 5 § 2 klimatanpassningsförordningen, där det idag framgår att en länsstyrelse, utöver kraven i 4 § och inom ramen för sitt uppdrag att samordna det regionala arbetet med klimatanpassning, också ska analysera hur länet och vid behov angränsande län påverkas av klimatförändringarna. Av SMHIs förslag framgår att analysen av hur länet och vid behov angränsande län, ska utgöra en del av klimat- och sårbarhetsanalysen. Genom att klimat- och sårbarhetsanalysen föreslås genomföras för länet istället för verksamheten (se ändringsförslag för 6 §, avsnitt 4.2) är det rimligt att analysen av hur länet och angränsade län påverkas av ett förändrat klimat utgör en del av klimat- och sårbarhetsanalysen och inte en separat analys. En länsstyrelse anser att nuvarande skrivning inte behöver ändras. I övrigt avstyrker inga nationella myndigheter eller länsstyrelser förslaget.

Breda och förtydliga länsstyrelsens samordningsuppdrag

Det andra förslaget innebär en större ändring av skrivningen i § 5 punkt 3. Enligt nu gällande bestämmelse ska länsstyrelsen ”stödja och följa upp regionala sektorsmyndigheters klimatanpassningsarbete”. SMHI föreslår att länsstyrelsen i stället ska ”samverka med och stödja regioner och berörda aktörer i länet”. Ändringen innebär en utökning av länsstyrelsernas uppdrag jämfört med i dag, både vad gäller vilka aktörer länsstyrelsen ska arbeta mot och på vilket sätt detta ska ske. Vid inhämtning av synpunkter instämmer många länsstyrelser i att denna bestämmelse behöver förtydligas.

Begreppet ”regionala sektorsmyndigheter” har upplevts som otydligt. Genom att ändra från ”regionala sektorsmyndigheter”, som är ett avgränsat antal statliga myndigheter, till ”regioner och berörda aktörer i länet”, breddas aktörskretsen som länsstyrelserna ska arbeta mot. Regionerna lyfts särskilt då de ansvarar för flera verksamheter som påverkas av klimatförändringen, däribland hälso- och sjukvård, regional utveckling, kollektivtrafik och regional transportplanering. De har därmed en viktig roll i arbetet med att förebygga och hantera klimatrelaterade risker. Om regionerna inkluderas i förordningen enligt förslaget skulle de kunna få en tydligare roll som aktör i klimatanpassningsarbetet.

Om formuleringen ändras enligt förslaget innebär det också ytterligare förändringar. Tas begreppet ”följa upp” bort innebär det att länsstyrelsen inte längre kommer ha ett ansvar att följa upp hur regionala sektorsmyndigheter arbetar med klimatanpassning. SMHI bedömer att detta inte kommer få några negativa konsekvenser då länsstyrelserna inte genomför någon strukturerad uppföljning av regionala sektorsmyndigheter idag. Genom att behålla begreppet ”stödja” och lägga till ”samverkan” läggs fokus på kunskapsutbyte och nätverkande, vilket ligger i linje med länsstyrelsens regionala samordningsuppdrag, som framgår av 5 § inledande stycke. Samordning förutsätter normalt samverkan och sker till exempel genom dialog, informationsutbyte, gemensam planering eller nätverk, möten och forum. Ett visst mått av samverkan följer därför indirekt redan av samordningsuppdraget. Den föreslagna ändringen skulle kunna bidra till att stärka regional samverkan, kommuners, regioners och näringslivets delaktighet och underlätta lokalt genomförande av klimatanpassningsåtgärder.

Förutom regionerna, som i förslaget lyfts särskilt, kan ”berörda aktörer” handla om exempelvis näringsliv, energibolag, vattenråd, universitet och andra myndigheter. I dag varierar omfattningen av stöd och samverkan mellan länsstyrelser och regioner i klimatanpassningsarbetet mellan olika delar av landet.

Länsstyrelserna har inte getts möjlighet att lämna synpunkter på detta förslag till ändring av klimatanpassningsförordningen. Det är därför viktigt att i den vidare utredningen förslaget inhämta synpunkter från länsstyrelserna på detta förslag.

Svenska Samernas Riksförbund framhöll vid konsultationen med SMHI att bristande samordning mellan myndigheter försvårar stödet till samiska näringar och samhällen (kap. 6). De betonar därför vikten av att myndigheter ges ett tydligt uppdrag att samverka med andra berörda myndigheter för att underlätta hanteringen av andra komplexa frågor som exempelvis klimatanpassning.

Alternativ som har övervägts

I utredningsarbetet har alternativ vad gäller länsstyrelsernas roll enligt klimatanpassningsförordningen övervägts.

Ett förslag till ändring av lydelsen i 5 § 3 klimatanpassningsförordningen som diskuterats och som länsstyrelserna fått lämna synpunkter på är följande: ”länsstyrelserna ska samordna regionala aktörers klimatanpassningsarbete”. Många länsstyrelser var positiva till förslaget med flera myndigheter kommenterade att begreppet ”regionala aktörer” är otydligt. I inledningen av 5§ framgår att länsstyrelserna har till ansvar att samordna det regionala arbetet, vilket gör att SMHI bedömer att det inte är nödvändigt att upprepa detta i en egen skrivning. SMHI valde därför att bearbeta förslaget vidare och fokusera på samverkan.

En annan alternativbeskrivning med beröring på detta förslag är överväganden som gjorts kring inkludering av regionerna i klimatanpassningsförordningen. Som beskrivits ovan har regionerna ansvar för många viktiga samhällsfunktioner som också berörs av klimatförändringar. I utredningen har möjligheter till att inkludera regionerna som myndighet att omfattas av klimatanpassningsförordningen utretts. Regionerna bedöms dock av lagtekniska skäl inte kunna omfattas av förordningen.

Vägledning behövs

Då förslaget innebär förändringar av länsstyrelsernas arbete behöver SMHI uppdatera vägledning och särskilt informera länsstyrelserna om förändringarna. Att beskriva innebörden av begreppen ”stödja, samverka och berörda aktörer” ingår i detta.

Konsekvenser för staten

SMHI bedömer att förtydligandet av att länsstyrelsernas analys av klimatförändringens påverkan på länet och vid behov omkringliggande län ska utgöra en del av klimat- och sårbarhetsanalysen inte kommer innebära några betydande konsekvenser för staten. Att analysen ska genomföras regleras redan i förordningen, och omformuleringen innebär enbart ett förtydligande av att det inte är en analys som är separerad från klimat- och sårbarhetsanalysen. Övriga aktörer bedöms inte beröras av förändringen.

SMHI bedömer att förändringen av länsstyrelsernas uppdrag gentemot regionala aktörer medför utökade krav på myndigheterna men att den föreslagna skrivningen samtidigt ger länsstyrelsen ett betydande handlingsutrymme. Begreppen ”samverka”, ”stödja och ”berörda aktörer” definieras inte i förordningen, vilket innebär att det finns ett tolkningsutrymme rörande omfattningen på arbetet. Enligt förslaget ”ska länsstyrelsen samverka med och stödja..”. Begreppet ”stödja” kan bland annat innebära att ge råd och vägledning, sprida kunskap, metoder och goda exempel, tillhandahålla analyser, underlag och data, erbjuda utbildningar eller nätverk för erfarenhetsutbyte. Detta ligger i linje med att SMHI enligt förordningen ska ansvara för ”metodutveckling, rådgivning och utbildning” för att stödja andra myndigheter i deras arbete. Bestämmelsen är däremot mycket öppen och den anger inte hur omfattande stödet ska vara, vilka resurser som måste avsättas eller exakt vilka åtgärder som ska vidtas. Detta ger länsstyrelsen ett betydande handlingsutrymme även om inriktningen är tydlig.

Begreppet ”samverkan” kan exempelvis innebära att etablera kontaktvägar, skapa forum och nätverk, eller involvera aktörer i processer. På samma sätt som för begreppet ”stödja” finns ett tolkningsutrymme där länsstyrelsen bestämmer omfattningen på samverkan.

Begreppet ”berörda aktörer” är också ett brett begrepp och länsstyrelsen kan själv identifiera vilka aktörer som är relevanta i länet. Detta ger länsstyrelsen ett stort handlingsutrymme samtidigt som det finns en risk för ökade förväntningar hos aktörer i länet. Det kan även bli svårare att avgöra vilka aktörer som måste involveras och hur långt länsstyrelsens stöd ska sträcka sig.

Genom ändringen från ”stödja och följa upp” till ”samverka med och stödja” minskar länsstyrelsens uppföljande roll och mer fokus läggs på nätverkande och stödjande aktiviteter.

Förändringen av författningen om länsstyrelsernas regionala samverkan kan bidra till en förstärkning av länsstyrelsernas roll som nod för klimatanpassningsarbetet i länet. Om flera aktörer involveras i arbetet kan detta exempelvis leda till att klimatanpassningsåtgärder får större genomslag i samhällsplaneringen. För länsstyrelsernas del kan förändringen innebära en ökad arbetsbelastning och behov av resurser till exempelvis att utveckla samverkansforum eller nätverk. Omfattningen av detta kan variera utifrån hur länsstyrelserna arbetar med samordning inom länet i dagsläget. Vissa länsstyrelser har en välutvecklad samverkan medan andra kan behöva utveckla sin samverkan.

4.4 Övriga föreslagna ändringar

SMHIs förslag

SMHI föreslår att det läggs till en tredje punkt under 9 § klimatanpassningsförordningen om mål, där det framgår att målen ska hållas aktuella genom att de ses över och uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år.

SMHI föreslår en ändring av 10 § 2 klimatanpassningsförordningen om myndighetens arbete med handlingsplanen. Förslaget innebär att fokus läggs på att dokumentera och följa upp arbetet med handlingsplanen. Samtidigt föreslås att kravet om att myndigheten ska ”redovisa arbetet med att följa handlingsplanen” stryks.

Motivering

Förslag om att mål ska uppdateras minst vart femte år

I klimatanpassningsförordningen finns idag inga krav på hur ofta målen för klimatanpassning behöver uppdateras. Klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner ska däremot uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år (6 § och 10 §). SMHI föreslår ett tillägg i förordningen där det framgår att målen ska uppdateras minst vart femte år, på samma sätt som klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner. Eftersom klimat- och sårbarhetsanalysen ska ligga till grund för klimatanpassningsarbetets utformning och inriktning bör även målen ses över när en ny klimat- och sårbarhetsanalys har genomförts. Åtgärderna som sedan beskrivs i handlingsplanen ska bidra till att nå de mål som tagits fram.

Många nationella myndigheter och länsstyrelser har lyft att cykeln för uppdatering av målen bör följa samma intervall som tidsramen för klimat- och sårbarhetsanalysen respektive handlingsplanen.

Alternativ som har övervägts

SMHI har övervägt lämpligheten av att justera cykeln för uppdatering av klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner från en femårig till en fyraårig cykel. Iså fall skulle även målen enligt förslaget uppdateras minst vart fjärde år. Syftet med detta var att synkronisera uppdateringen av klimat- och sårbarhetsanalyser med risk- och sårbarhetsanalyser, som uppdateras vart annat år. Detta förslag har dock inte tagits vidare. Se även kapitel 5.

Förtydligande om myndigheters arbete med handlingsplanen

Skrivningen i 10 § första stycket 2 klimatanpassningsförordningen, med krav om att ”myndigheten ska dokumentera, följa upp och redovisa arbetet med att följa handlingsplanen och att nå målen i syfte att fortlöpande förbättra arbetet”, har upplevts som otydlig. SMHI föreslår en justering så att myndigheter endast ska ”dokumentera och följa upp arbetet med handlingsplanen i syfte att fortlöpande förbättra arbetet”. Genom detta förslag stryks kravet om att myndigheten ska ”redovisa arbetet med att följa handlingsplanen”. SMHI anser att fokus bör ligga på att dokumentera och följa upp hur arbetet med handlingsplanen fortlöper, snarare än att redovisa hur man följer handlingsplanen. SMHI anser vidare att skrivningen ”att nå målen” i den ursprungliga författningen kan tas bort. Formuleringen tillför inget då det framgår av 10 § första stycket att ”Myndigheten ska ha en handlingsplan för arbetet med att nå myndighetsmålen enligt 8 §”.

Alternativ som har övervägts

Ett annat förslag till formulering av 10 § punkt 2 har övervägts och även skickats till förordningsmyndigheterna för synpunkter: ”Myndigheten ska följa upp och utvärdera arbetet med att följa handlingsplanen och nå målen..”. SMHI fick främst positiva reaktioner på förslaget, men viss kritik mot att ta bort begreppet ”dokumentera”, då dokumentation ansågs vara en förutsättning för att kunna följa upp handlingsplanen. SMHI har med bakgrund i detta gjort bedömningen att behålla begreppet ”dokumentera”. Samtidigt förespråkar SMHI att även behålla begreppet ”följa upp”, då detta innefattar att myndigheten utvärderar arbetet med handlingsplanen. Det finns därför inget behov av att införa begreppet ”utvärdera”. Redovisning av klimatanpassningsarbetet regleras i 12 § och en separat skrivning om redovisning av handlingsplanerna bedöms därför inte nödvändig.

Vägledning behövs

SMHI behöver uppdatera vägledningen till myndigheterna vad gäller de ändringar som föreslås i förordningen.

Konsekvenser för staten

SMHI bedömer att förslagen ger begränsade konsekvenser för staten. Kravet på att mål för klimatanpassning ska ses över minst vart femte år innebär främst ett förtydligande och en harmonisering med gällande uppdateringscykel för klimat- och sårbarhetsanalyser samt handlingsplaner. Detta kan bidra till en mer sammanhållen och systematisk styrning av myndigheternas klimatanpassningsarbete.

Förslaget om att fokusera på dokumentation och uppföljning av handlingsplaner, samtidigt som kravet på att redovisa arbetet med att följa handlingsplanen tas bort, bedöms kunna minska den administrativa belastningen och tydliggöra myndigheternas ansvar.

4.5 Ikraftträdande

SMHI föreslår att de föreslagna ändringarna i förordningen träder i kraft sex månader efter beslut. Den föreslagna tiden tar hänsyn till behovet av att nya myndigheter, som föreslås ingå i förordningen, får möjlighet att förbereda sig på nya arbetsuppgifter. Övriga förslag till ändringar av förordningen antas inte medföra att det behövs ytterligare förberedelsetid för myndigheterna. SMHI bedömer att det inte behövs några övergångsbestämmelser.

5 Överväganden av samordning mellan klimatanpassningsförordningen och beredskapsförordningen

SMHI har haft särskild dialog med Myndigheten för civilt försvar kring uppdraget att samordna kraven på myndigheters klimatanpassningsarbete med beredskapsförordningen. Dialogen har omfattat flera möjliga samordningsåtgärder. En återkommande fråga har varit vilka delar av klimatanpassningsarbetet som bör regleras i förordning och vilka som i stället bör hanteras genom vägledning och andra stödjande insatser.

En slutsats är att det på sikt kan finnas fördelar med att harmonisera terminologin inom beredskaps- och klimatanpassningsarbetet samt att samordna vägledningsinsatser.

5.1 Bedömningar av möjliga samordningsåtgärder

Klimat- och sårbarhetsanalysen bör göras för ansvarsområdet

Enligt beredskapsförordningen ska risk- och sårbarhetsanalyser tas fram för myndighetens ansvarsområde. Eftersom klimat- och sårbarhetsanalyser föreslås omfatta myndighetens ansvarsområde i stället för dess verksamhetsområde, skapas bättre förutsättningar för att samordna arbetet med klimatanpassning och beredskap (se avsnitt 4.2).

Begreppet ansvarsområde är inte tydligt definierat i beredskapsförordningen, men Myndigheten för civilt försvar beskriver att varje myndighet själv avgör vad som omfattas utifrån instruktion och andra styrande dokument. Det är viktigt med tydlig vägledning kring begreppets innebörd om förslaget leder till en ändring av klimatanpassningsförordningen.

Klimat- och sårbarhetsanalyser och risk- och sårbarhetsanalyser bör synkroniseras tidsmässigt

Myndigheten för civilt försvar har föreslagit att uppdateringen av klimat- och sårbarhetsanalyser (KSA) ska samordnas tidsmässigt med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) för att effektivisera arbetet och minska risken för parallella processer. Eftersom RSA ses över vartannat år föreslogs att KSA skulle uppdateras vart fjärde år för att kunna synkronisera cyklerna.

Förordningsmyndigheterna har lämnat blandade synpunkter på detta förslag men flera gjorde bedömningen att förslaget skulle öka arbetsbördan. Flera myndigheter hänvisade också till att det nationella systemet för klimatanpassning har en femårig cykel. SMHI har därför valt att inte gå vidare med förslaget om en fyraårig cykel för KSA. Det finns dock redan idag möjlighet för myndigheter att tidsmässigt samordna processerna då skrivningen säger att klimat- och sårbarhetsanalysen ska uppdateras *minst* vart femte år. SMHI och Myndigheten för civilt försvar avser att stödja och förtydliga detta genom vägledning.

Samordning av vilka myndigheter som omfattas av förordningarna

En möjlighet att stärka kopplingen mellan klimatanpassning och beredskap är att inkludera fler av de myndigheter som berörs av beredskapsförordningen i klimatanpassningsförordningen. Med bakgrund i att myndigheter och dess ansvarsområden påverkas i olika utsträckning av klimatförändringen har det inte bedömts lämpligt att inkludera alla myndigheter som lyder under beredskapsförordningen i klimatanpassningsförordningen utan prioritera de mest relevanta.

Inom vissa beredskapssektorer omfattas alla utom en myndighet av klimatanpassningsförordningen (Kustbevakningen, Luftfartsverket och Energimarknadsinspektionen) och dessa föreslås nu ingå i förordningen. SMHI bedömer även att beredskapsmyndigheterna Kammarkollegiet och Polismyndigheten är relevanta att inkludera i klimatanpassningsförordningen och föreslår därför detta (se avsnitt 4.1).

Mål och handlingsplan bör samordnas med beredskapsarbetet

Myndigheten för civilt försvar har föreslagit att klimatanpassningsförordningen tydligare bör ange att mål och handlingsplaner samordnas med beredskapsarbetet. SMHI håller med om synpunkten men bedömer att det är lämpligare att hantera det genom vägledning än genom förordningsreglering.

Redovisning av övriga åtgärder inom ansvarsområdet

Enligt beredskapsförordningen ska risk- och sårbarhetsanalysen redovisa både myndighetens egna åtgärder och en bedömning av vilka övriga åtgärder inom ansvarsområdet som bör vidtas.

Myndigheternas egna beredskapsåtgärder motsvarar i stor utsträckning åtgärderna i handlingsplanen för klimatanpassning. De övriga åtgärderna kan delvis jämföras med anpassningsbehov som SMHI rekommenderat att myndigheterna ska identifiera, och vissa år även redovisa till SMHI. Myndigheten för civilt försvar har sett ett värde i att få information om förutsättningar, genom rapporteringen av behov om åtgärder inom ansvarsområdet, som många myndigheter saknar och här kan det finnas möjligheter till samordning. SMHI bedömer inte att detta bör regleras i klimatanpassningsförordningen, utan vid behov kan utvecklas vidare i vägledningen till förordningsmyndigheter.

Utökat bemyndigande till SMHI

Myndigheten för civilt försvar har enligt beredskapsförordningen bemyndigande att utfärda föreskrifter om både redovisning och metod, men har endast använt föreskriftsrätten för redovisning.

SMHI har övervägt att föreslå ett utökat bemyndigande i samband med denna översyn men bedömer, efter samråd med Myndigheten för civilt försvar, att nuvarande föreskriftsrätt är tillräcklig.

Tydligare krav på samverkan i klimatanpassningsförordningen

Beredskapsförordningen innehåller bestämmelser om samverkan mellan myndigheter och andra aktörer. SMHI har övervägt motsvarande skrivningar i klimatanpassningsförordningen och tagit del av Myndigheten för civilt försvars erfarenheter.

Samtidigt finns redan krav på samverkan enligt både förvaltningslagen och myndighetsförordningen. SMHI föreslår därför endast ett förtydligat krav på att länsstyrelserna ska samverka med regioner och berörda aktörer i länet (se avsnitt 4.3). I övrigt bedöms befintlig lagstiftning vara tillräcklig.

6 Konsultation med samiska företrädare

I enlighet med lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket och med anledning av ändringsförslagen har SMHI haft konsultationsmöten med Sametinget respektive Svenska Samernas Riksförbund (SSR). Vid konsultationsmötet med Sametinget lyftes framförallt en fundering kring vad som blir skillnaden mellan verksamhetsområde och ansvarsområde gällande omfattningen på klimat- och sårbarhetsanalysen. Sametingets uppdrag beskrivs som omfattande då det inkluderar hela den samiska befolkningen inklusive många samhällsfrågor. Sametinget lyfter att en breddning till ansvarsområde kan innebära att det krävs ökade resurser till klimatanpassningsarbetet inom myndigheten. Sametinget betonar att myndigheternas uppdrag enligt klimatanpassningsförordningen, även efter eventuella justeringar, behöver vara genomförbart inom ramen för befintliga eller tillgängliga resurser. I övrigt framförde Sametinget inga särskilda invändningar mot ändringsförslagen.

SSR framhåller att deras verksamhet påverkas av många olika myndigheters arbete och att bristande samordning mellan myndigheter försvårar stödet till samiska näringar och samhällen. De betonar därför vikten av att Sametinget, och även andra myndigheter, får ett tydligt uppdrag att samverka med andra berörda myndigheter för att underlätta hanteringen av komplexa frågor som exempelvis klimatanpassning. SSR framförde inga särskilda invändningar mot ändringsförslagen.

7 Övervägda förändringar som inte tagits vidare

I detta kapitel redovisas några förslag till ändringar av förordningen som analyserats, men där SMHI inte lämnat några ändringsförslag till regeringen.

7.1 Överväganden avseende redovisning av arbetet med klimatanpassning

SMHI har, i enlighet med uppdraget, analyserat hur skrivningarna om regelbunden uppföljning och redovisning av myndigheternas arbete bör revideras för att bättra stödjande utvecklingen av det nationella klimatanpassningsarbetet (12 och 13 §§ klimatanpassningsförordningen). SMHI har även analyserat om det finns behov av att justera 15 § om myndighetens bemyndigande (se kap. 5).

Myndigheters redovisning till SMHI

Myndigheter redovisar årligen sitt arbete med klimatanpassning till SMHI genom redovisningssystemet Klira. SMHI analyserar redovisningarna och lämnar en sammanfattad analys av myndigheternas arbete med klimatanpassning till regeringen. SMHI föreslår inga förändringar med avseende på redovisningen av klimatanpassningsarbetet i detta uppdrag. Myndigheternas årliga redovisning till SMHI är viktig för kontinuerlig uppföljning av myndigheternas arbete och för att bibehålla status och framdrift i arbetet. För att minska redovisningsbördan för myndigheterna överväger SMHI att variera omfattningen på redovisningen mellan olika år beroende på om mer information behövs i samband med exempelvis rapportering av det svenska klimatanpassningsarbetet. Förordningsuppdragen följs även fortsättningsvis upp årligen. Som en följd på detta kan även omfattningen på den sammanfattande analysen till regeringen variera mellan olika år.

Två myndigheter är undantagna från att lämna in sina redovisningar till SMHI; Försvarsmakten i enlighet med förordningen och Fortifikationsverket i enlighet med tidigare regleringsbrev. SMHI har övervägt att föreslå om detta undantag ska tas bort i syfte att få in kompletta redovisningar från alla myndigheter. Då Fortifikationsverket i sitt svar på SMHIs ändringsförslag förespråkar att undantaget finns kvar¹⁹, väljer SMHI att inte gå vidare med förslaget.

Utökande av SMHIs bemyndigande

SMHI har övervägt möjligheten att föreslå en utökning av SMHIs bemyndigande. Enligt 15 § klimatanpassningsförordningen får SMHI meddela föreskrifter om hur arbetet med klimatanpassning enligt 12 § ska redovisas. Någon förändring anses inte vara nödvändig då SMHI redan i dag kan ställa tydligare krav på myndigheternas redovisning. SMHI kan även genom sitt vägledningssupplett påverka utformningen av och inriktningen i de klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner som myndigheterna tar fram.

Undertecknande av myndighetens chef

SMHI har även övervägt om det bör införas krav på att myndighetens chef ska underteckna redovisningen till SMHI, på samma sätt som framgår i bestämmelsen i 20 § förordningen om miljöledning i statliga myndigheter. Det är juridiskt möjligt att införa en bestämmelse i klimatanpassningsförordningen om att myndighetschefen ska underteckna redovisningen till SMHI. SMHI anser dock att dagens system, där myndigheterna själva bestämmer vem som undertecknar redovisningen utifrån sin arbetsordning, kan kvarstå.

7.2 Övriga förslag till ändringar som övervägts

Lägga till regionerna i klimatanpassningsförordningen

SMHI har undersökt möjligheten att inkludera regioner i 1 § klimatanpassningsförordningen.

Då regionerna genom sina uppdrag inom bland annat hälso- och sjukvård och infrastruktur är viktiga aktörer i klimatanpassningsarbetet i Sverige har SMHI analyserat om de kan läggas till i förordningen. Regeringen får dock inte reglera kommuner (eller regioner) i förordning, eftersom det hör till riksdagens normgivningskompetens, se 8 kap. 2 § 3 regeringsformen. I det här fallet har inte riksdagen i någon lag bemyndigat regeringen att i förordning reglera kommuner och regioner gällande klimatanpassning. Det är därför inte möjligt för regeringen att införa bestämmelser som ålägger skyldigheter för kommuner eller regioner i klimatanpassningsförordningen.

SMHI har i denna skrivelse föreslagit ett förtydligande av 5 § 3 klimatanpassningsförordningen, som innebär att länsstyrelserna ska samordna med och stödja regioner och andra berörda aktörer i länen (avsnitt 4.3). Detta tydliggör vikten av att inkludera regionerna i det regionala klimatanpassningsarbetet.

Ändra definitionen av begreppet klimatanpassning

SMHI har analyserat om definitionen av begreppet ”klimatanpassning” i 3 § klimatanpassningsförordningen bör uppdateras.

En invändning mot den nuvarande definitionen är att denna, genom att innehålla begreppet ”kan medföra”, fokuserar på möjliga förändringar i framtiden medan klimatförändringen redan pågår här och nu. Samtidigt finns det en del osäkerheter angående exakt hur stor klimatförändringen blir eller exakt vilka effekter samhället och olika aktörer kan komma att behöva hantera. Det kan även vara så att riskacceptansen är olika i olika sektorer och på olika platser.

SMHI har utifrån detta dragit slutsatsen att den befintliga definitionen fungerar i sin nuvarande utformning.

¹⁹ Klimatrapporteringsförordning (2014:1434).

Lägga till definitioner av klimat- och sårbarhetsanalys och mätbara mål

SMHI har analyserat om en definition av begreppet klimat- och sårbarhetsanalys bör läggas till i 3 § klimatanpassningsförordningen. Som en jämförelse finns det i 7 § beredskapsförordningen en beskrivning av begreppet risk- och sårbarhetsanalys.

SMHI har analyserat alternativet att utgå från den definition som finns i SMHIs Metodstöd – Regional klimat- och sårbarhetsanalys: ”En klimat- och sårbarhetsanalys är en systematisk genomgång och bedömning av hur ett geografiskt område, en verksamhet, en sektor eller en infrastruktur påverkas av klimatförändringen – både nuvarande och framtida – samt vilka sårbarheter som finns i förhållande till denna förändring”. SMHI har dock dragit slutsatsen att denna definition bör utvecklas om den ska fungera i förordningen. SMHI föreslår att definitionen ses över och läggs in i SMHIs vägledningsmaterial till myndigheterna. På så sett blir det också möjligt att uppdatera definitionen vid behov utan en förordningsändring.

SMHI har också analyserat möjligheten att definiera begreppet ”mätbara mål” i förordningen. SMHI har utrett detta och planerar att utveckla stödet om mätbara mål i vägledningen till förordningsmyndigheter. Genom att inte lägga till definitionen i förordningen blir det, på samma sätt som för definition av klimat- och sårbarhetsanalys, möjligt att uppdatera definitionen utan förordningsändring.

Ändra tiden för uppdatering av klimat- och sårbarhetsanalyser, mål och handlingsplaner

Ett förslag som har analyserats är om tiden för hur ofta myndigheterna behöver uppdatera klimat- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner behöver ändras. Förslaget har inneburit att analyser och planer bör uppdateras vart fjärde år i stället för, som nu, vart femte år. Detta som ett led i att synkronisera arbetet med klimatanpassning och beredskap, se avsnitt 5.2.

De flesta nationella myndigheter har varit positiva till förslaget medan länsstyrelserna varit mer kritiska och pekar på att det finns en risk för behov av mer resurser om intervallet för uppdatering blir kortare. Det finns andra processer som den nationella cykeln med klimat- och sårbarhetsanalys och handlingsplan som är femårig och mer relevant att samordna med. SMHI har valt att inte gå vidare med förslaget.

Förtydligande angående handlingsplanen

SMHI har övervägt att lägga till en skrivning i 10 § 1 klimatanpassningsförordningen, för att tydliggöra att åtgärderna i handlingsplanen ska möta risker som har identifierats i klimat- och sårbarhetsanalysen. SMHI har valt att det är lämpligast att instruera om innehållet i handlingsplanen i vägledningen till myndigheterna, då denna kan uppdateras och utvecklas löpande.

Justering av 5 § klimatanpassningsförordningen om länsstyrelsernas arbete med att stödja älvgrupper

SMHI har analyserat om det behövs en justering av 5 § klimatanpassningsförordningen om länsstyrelsernas arbete att stödja arbete i älvgrupper. Ett förslag har varit att lägga till ”vattenråd” utöver älvgrupper. SMHI har valt att inte gå vidare med förslaget då det finns andra organisationer och sammanslutningar som också eventuellt borde inkluderas i förordningen. Signaler från flera länsstyrelser visar att många uppskattar att kravet om att stödja älvgrupper finns kvar i förordningen då den tydligt visar att länsstyrelserna har detta uppdrag.

8 Konsekvensutredning

Här ges en sammanställning av konsekvenserna för de förslag som lämnas. För mer detaljerade beskrivningar se respektive förslag. I kapitel 3 ges en beskrivning av det problem som ska lösas, eftersträvad förändring och alternativbeskrivningar inklusive effekter om ingen åtgärd vidtas.

De tre föreslagna ändringar som förväntas ge mest betydande konsekvenser är att fler myndigheter inkluderas i klimatanpassningsförordningen, att klimat- och sårbarhetsanalyser ska tas fram för ansvarsområdet och att länsstyrelsernas samordningsansvar förtydligas. Denna sammanställning

fokuserar därför på vad konsekvenserna blir av att genomföra dessa förslag. Konsekvenser av de enskilda förslagens påverkan på staten ges i kapitel 4.

I detta kapitel beskrivs även de samlade konsekvenserna för andra aktörer än staten samt miljökonsekvenser, sociala konsekvenser och övriga konsekvenser.

8.1 Konsekvenser för staten och offentliga aktörer

De föreslagna ändringarna bedöms sammantaget stärka statens förmåga att förebygga och hantera klimatrelaterade risker genom att klimatanpassningsarbetet integreras i fler sektorer inom den offentliga förvaltningen. Förändringen kan även bidra till bättre nationell samordning och ett stärkt klimatanpassningsarbete inom områden som i dag endast i begränsad utsträckning omfattas av förordningen.

Att utöka förordningens tillämpningsområde till ytterligare tio myndigheter innebär samtidigt ökade krav på berörda myndigheter att ta fram klimat- och sårbarhetsanalyser, mål och handlingsplaner samt att följa upp arbetet. Detta medför ett visst resurs- och kompetensbehov, särskilt i ett uppstartsskede. Även SMHIs behov av resurser för vägledning och uppföljning bedöms öka.

Resursåtgång för personal på myndigheter som föreslås läggas till klimatanpassningsförordningen uppskattas till mellan en halv till 1,5 årsarbetskrafter på respektive myndighet, baserat på bedömda personella resurser på redan anslutna myndigheter. Med 10 tillkommande myndigheter uppskattas ökade behov av personella resurser till mellan 5-15 årsarbetskrafter. Med en uppskattad kostnad på 1,5 miljoner kr för en årsarbetskraft kan det innebära ökade kostnader för personella resurser med mellan 7,5 och 22,5 miljoner kronor per år. Initialt kan resursåtgången bli högre eftersom arbetsuppgiften är ny.

Förslaget att klimat- och sårbarhetsanalyser ska omfatta myndigheternas ansvarsområden bedöms ge en mer heltäckande riskbild och bättre underlag för styrning, prioritering av åtgärder och långsiktig planering. För vissa myndigheter kan det innebära ökad arbetsbelastning, behov av metodutveckling och stärkt samverkan med andra aktörer. Uppskattningsvis påverkas hälften av myndigheterna genom behov att bredda omfattningen av sin klimat- och sårbarhetsanalys vid nästa uppdatering. Klimat- och sårbarhetsanalysen ska hållas aktuell genom att den ses över och uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år. Ökad arbetsbelastning beror bland annat av bredden på respektive myndighets ansvarsområde, där ett brett och omfattande ansvar sannolikt har större resursbehov kopplat till samverkan med andra myndigheter med potentiellt överlappande eller angränsande ansvarsområden. Ökat resursbehov för detta ändringsförslag beräknas på 15 myndigheter med behov av resursförstärkning på 0,2-0,5 årsarbetskrafter. SMHI finner det lämpligt att myndigheter uppdaterar sin klimat- och sårbarhetsanalys enligt de nya kraven vid nästa uppdateringstillfälle och senast inom fem år.

Förslag om ändring av länsstyrelsernas uppdrag att samverka med och stödja regionerna kan stärka länsstyrelsernas roll som samordnande aktör för klimatanpassning på regional nivå. Förändringen kan bidra till ökad samverkan och ett större genomslag för klimatanpassningsåtgärder, men kan samtidigt innebära ett ökat behov av resurser. Kostnadsuppskattning baseras på antagande att hälften av landets 21 länsstyrelser utökar sitt arbete på ett sätt som ökar behov av personella resurser med mellan 0,2-0,5 årsarbetskrafter till en uppskattad kostnad på 3,1 – 7,8 miljoner kronor.

Sammantaget kan förslagen bidra till ökade kostnader för personella resurser på myndigheterna med flera miljoner kronor per år. Offentliga utgifter för personella resurser beror av i vilken grad rekrytering behöver ske eller i vilken mån det finns förutsättningar att prioritera om uppgifter inom myndigheten. Eventuella konsekvenser vid omprioritering är att andra uppgifter blir nedprioriterade och inte genomförs.

Konsekvenser för SMHI

De föreslagna ändringarna bedöms medföra konsekvenser för SMHI framför allt i ett uppstartsskede.

Inledningsvis skulle förändringarna kräva resurser i form av tid för att stötta nya myndigheter med introduktionsmöten och vägledning i processer som framtagande av klimat- och sårbarhetsanalyser, mål samt handlingsplaner. Det skulle även medföra en viss ökad administration kring rapporteringssystemet samt viss ökad tidsåtgång vid analys av nya uppdrag vid sammanställning av den årliga rapporten till regeringen.

SMHI ser behov av utveckling av befintlig vägledning för de nya myndigheterna som föreslagits. Det finns även behov av utveckling av vägledning kring begreppet ansvarsområde inom ramen för arbetet med klimat- och sårbarhetsanalyser samt särskild vägledning till länsstyrelser kopplat till ändring av stöd till regionala aktörer. Vägledningen behöver även utvecklas för att stötta myndigheterna i framtagande av mål.

Ökade resursbehov för SMHI beräknas till 0,2-0,5 årsarbetskrafter under de första 1-2 åren efter att förändringen trätt ikraft.

Konsekvenser för kommuner och regioner

De föreslagna ändringarna i klimatanpassningsförordningen bedöms huvudsakligen få positiva konsekvenser för kommuner och regioner. Om fler myndigheter får ett tydligt ansvar för klimatanpassning kan kunskapsutvecklingen stärkas inom flera områden. Exempelvis kan ett utökat uppdrag för Arbetsmiljöverket bidra till ökad kunskap om hantering av klimatrelaterade arbetsmiljörisker, såsom mer frekventa värmeböljor och skyfall.

Om klimat- och sårbarhetsanalyser tas fram för myndigheters ansvarsområden kan det ge kommuner och regioner tillgång till bredare kunskapsunderlag för fysisk planering, infrastruktur, hälso- och sjukvård samt krisberedskap. Klimat- och sårbarhetsanalyserna kan utgöra ett underlag i deras arbete med att ta fram handlingsplan för klimatanpassning.

SMHIs förslag att förtydliga länsstyrelsernas uppdrag att samverka med och stödja regionerna kan bidra till att stärka regionernas roll i klimatanpassningsarbetet, och även förbättra förutsättningarna för samordning av klimatanpassningsåtgärder mellan kommuner.

8.2 Konsekvenser för företag

Klimatanpassningsförordningen reglerar myndigheters arbete med klimatanpassning och medför inte några direkta effekter för företag. Myndigheternas arbete med klimatanpassning enligt förordningen medför vidare inte några skyldigheter för företag genom exempelvis uppgiftslämnande. Förordningen är avsedd att verka proaktivt och stöttande för olika aktörers klimatanpassningsarbete, inklusive företag. Genom bland annat klimat- och sårbarhetsanalyser inom respektive myndighets ansvarsområde tillhandahåller myndigheterna, som en följd av klimatanpassningsförordningen, kunskapsunderlag som kan bidra positivt till aktuella företags förutsättningar till anpassningar av den egna verksamheten till ett föränderligt klimat. För företag och markägare innebär förändringen främst indirekta effekter genom att de får tillgång till mer välutvecklade underlag kring riskbedömning, planering och vägledning, vilket kan leda till både ökad robusthet och ökade anpassningskostnader beroende på sektor och geografisk exponering.

Genom stärkt klimatanpassningsarbete generellt gynnas företag genom minskade risker och konsekvenser kopplade till klimatförändringens effekter. Genom att inkludera fler myndigheter i förordningen breddas och stärks klimatanpassningsförordningens tillämpning och kan bidra till att fler företag, som idag inte ges stöd genom förordningen ges bättre förutsättningar till klimatanpassning. Företag bedöms således påverkas positivt av föreslagna förändringar av klimatanpassningsförordningen som avser att stärka myndigheternas roll och i förlängningen ett mer effektivt och ändamålsenligt klimatanpassningsarbete.

Om länsstyrelser samverkar med och stödjer övriga ”berörda aktörer” kan även företag och enskilda markägare inkluderas i klimatanpassningsarbetet, i den mån länsstyrelsen bedömer att detta är aktuellt. Om företag involveras kan detta ge dem bättre förutsättningar att ta del av klimatanalyser och gemensamma planeringsunderlag vilket kan minska sårbarheten för exempelvis översvämningar, skyfall och torka.

8.3 Konsekvenser för enskilda aktörer och allmänna intressen

På motsvarande sätt som för företagen bedöms enskilda huvudsakligen påverkas indirekt av föreslagna förändringar, och positivt genom stärkta förutsättningar för klimatanpassningsarbete. Föreslagna förändringar bedöms få breda effekter och det finns inte anledning att lyfta någon grupp av enskilda specifikt.

De föreslagna myndigheterna ansvarar för olika allmänna intressen. På sikt bedöms förändringen innebära ökad robusthet mot klimatförändringen inom flera områden, exempelvis arbetsmiljö, offentlig upphandling, migration och internationella handelsrelationer.

Förslagen om att klimat- och sårbarhetsanalys ska omfatta ansvarsområde, samt att verksamhetsmål ska breddas till mål, kan ge flera positiva konsekvenser för allmänna intressen. Dels i form av bättre underlag för statliga investeringar och prioriteringar vilket kan ge en förbättrad robusthet i exempelvis energi-, transport- eller livsmedelssektorn. På sikt finns även en potential till stärkt nationell samordning av klimatriskbedömningar.

Förändringen kan även leda till ökad komplexitet i statlig styrning och behov av samordning mellan politikområden, samt en risk för otydlig ansvarsfördelning mellan stat, kommun och privata aktörer.

8.4 Miljökonsekvenser

Fler myndigheter hanterar verksamheter där klimatpåverkan kan orsaka skador på miljön. Om deras arbete med klimatanpassning stärks kan risken för miljösador vid klimatrelaterade händelser minska i framtiden. Till exempel kan Kustbevakningen bidra till att förbättra beredskapen för oljeutsläpp och erosion vid extremväder och höjd havsnivå.

Ett bredare och mer komplett kunskapsunderlag om klimatriskerna inom olika ansvarsområden kan bidra till bättre förutsättningar för exempelvis naturbaserade lösningar vilket även gynnar den biologiska mångfalden.

Ändringsförslaget avseende länsstyrelsernas ökade ansvar för samverkan med regionala aktörer kan leda till positiva effekter för naturmiljö, som en effekt av mer sammanhängande landskapsplanering, bättre vattenförvaltning, en effektivare hantering av översvämningssrisker eller ökad samordning mellan naturvård och klimatanpassning. Detta kan bidra till att stärka ekosystemens motståndskraft mot klimatförändringens effekter.

8.5 Sociala konsekvenser

Förslagen kan på sikt ge positiva sociala konsekvenser inom områden som skydd för människors hälsa och ökad samhällssäkerhet och trygghet.

Om klimat- och sårbarhetsanalysen genomförs för ansvarsområdet kan det innebära ett större fokus på samhällspåverkan vilket i förlängningen kan förbättra skyddet för exempelvis människors hälsa, försörjning och säkerhet.

Ökad samverkan med flera aktörer enligt förslag om länsstyrelsernas uppdrag, kan göra att flera blir delaktiga i klimatanpassningsarbetet regionalt och lokalt. Om klimatanpassningen involverar fler aktörer kan det till exempel stärka samhällets förmåga att hantera värmeböljor och vattenbrist. En utvecklad samverkan mellan länsstyrelse och region kan stärka arbetet inom bland annat folkhälsa, infrastruktur och krisberedskap.

8.6 Åtgärder som vidtagits

Avvägning av vilka myndigheter som föreslås läggas till förordningen har gjorts mot bakgrund av en proportionalitetsbedömning av effekt i fråga om stärkt klimatanpassningsarbete i förhållande till ökade administrativa kostnader, arbetsinsatser och kostnader för anslutande myndigheter.

8.7 Rättsliga förutsättningar

Kommuner och regioner sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. Närmare bestämmelser finns i kommunallagen (2017:725). Förslagen enligt denna utredning riktas till nationella myndigheter och påverkar således inte kommunernas befogenheter att själva fatta beslut.

Förslagen som lämnas i denna skrivelse omfattas inte av krav som följer av EU-rätten. SMHI bedömer därför att förslagen överensstämmer med, och inte går utöver, de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

8.8 Behov av informationsinsatser

Myndigheter som berörs av föreslagna ändringar enligt detta uppdrag, har informerats om, och getts möjligheter att komma med synpunkter på förslagen. Kännedom om översynen av klimatanpassningsförordningen bör därmed vara hög bland berörda myndigheter. Det bedöms dock finnas behov av riktade informationsinsatser för att säkerställa att berörda myndigheter känner till de nya kraven och har förutsättningar att börja tillämpa dem. De nya myndigheter som föreslås omfattas av förordningen bedöms ha ett mer omfattande behov av information och vägledning exempelvis avseende hur en klimat- och sårbarhetsanalys tas fram, hur mål kan formuleras och hur arbetet följs upp och rapporteras.

Ansvaret för dessa insatser bör ligga på SMHI, som redan har ett etablerat uppdrag inom metodutveckling, rådgivning och utbildning med anledning av förordningen. Informationsinsatserna bör påbörjas i god tid före ikraftträdandet så att berörda myndigheter har rimliga förutsättningar att påbörja sitt arbete enligt förordningen.

8.9 Utvärdering

Myndigheterna som omfattas av klimatanpassningsförordningen ska årligen rapportera sitt arbete med klimatanpassning till SMHI. Det innebär att SMHIs insamlade rapportering utgör ett naturligt underlag för att följa upp om den reviderade förordningen efterlevs. Den årliga rapporteringen kan lämpligen användas för uppföljning av hur arbetet går för de tillkommande myndigheterna. Den kan också användas för uppföljning av ändringarna i förordningen kopplat till klimat- och sårbarhetsanalysen, framtagandet av mål och länsstyrelsernas stödjande arbete.

Det kan även vara lämpligt med en mer fördjupad utvärdering för att följa upp effekterna av den föreslagna ändringen vad gäller breddningen av klimat- och sårbarhetsanalyser från att omfatta myndighetens verksamhetsområde till att avse dess ansvarsområde. En sådan utvärdering bör analysera i vilken utsträckning denna förändring bidrar till att uppnå en samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning inom respektive myndighets ansvarsområde, i enlighet med uppdragsbeskrivningen. En fördjupad utvärdering kan delvis ingå i de nationella rapporter som det nationella expertrådet för klimatanpassning tar fram vart femte år som underlag för regeringens arbete med den nationella strategin för klimatanpassning.

9 Referenser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999.

Förordning (2014:1434) om klimatrapportering.

Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.

Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

Förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Myndigheten för civilt försvar (2026). *Frågor och svar om RSB-föreskrifterna (MSBFS 2024:5)*.

Hämtad 2026-06-17 från <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/beredskap-for-aktorer/risk--och-sarbarhetsanalyser/fragor-och-svar-om-rsb-foreskrifterna-msbfs-20245/>

Nationella expertrådet för klimatanpassning (2022). *Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning 2022*.

Nationell säkerhetsstrategi (Skr. 2023/24:163).

Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (Skr. 2023/24:97).

Skogsstyrelsen (2025). *Klimatanpassning av Sveriges skogar 2026–2030 – mål, förslag på åtgärder och handlingsplan*. Rapport 2025:09. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2025/rapport-2025-09-klimatanpassning-av-sveriges-skogar-2026-2030---mal-forslag-pa-atgarder-och-handlingsplan.pdf>

SMHI (2020) *Myndigheters arbete med klimatanpassning 2019*, Klimatologi Nr 54

SMHI (2022) *Myndigheters arbete med klimatanpassning 2021*, Klimatologi Nr 66

SMHI (2023) *Myndigheters arbete med klimatanpassning 2022*, Klimatologi Nr 71

SMHI (2025) *Myndigheters arbete med klimatanpassning 2024*, Klimatologi Nr 76

SMHI (2026). *Myndigheters arbete med klimatanpassning 2025*, Klimatologi Nr 77.

Bilaga 1. Föreslagna myndigheter och sammanfattning av inkomna synpunkter

Myndighet	Skäl för att omfattas av förordningen	Sammanfattning av inkomna synpunkter	SMHIs bedömning
Luftfartsverket (LFV)	LFV ansvarar för samhällsviktiga flygtrafiktjänster som påverkas av klimatrelaterade händelser såsom skyfall, skogsbränder och översvämningar. Klimatförändringar kan påverka både flygtrafiksäkerhet och verksamhetens kontinuitet. Ett systematiskt klimatanpassningsarbete bedöms därför vara viktigt för att upprätthålla robusthet och beredskap inom luftfarten.	Positiva till förslaget att omfattas av förordningen inom ramen för sitt uppdrag men framhåller behov av att klargöra ansvarsfördelning, konsekvenser och finansiering kopplade till ett utökat uppdrag.	SMHI bedömer att klimatrelaterade risker har direkt betydelse för LFVs verksamhet och att myndigheten bör omfattas av förordningen.
Polismyndigheten	Polismyndigheten har en central roll vid hantering av samhällsstörningar och kriser. Klimatrelaterade händelser kan öka behovet av operativa insatser, samverkan och resursplanering. Ett systematiskt klimatanpassningsarbete kan stärka myndighetens förmåga att förebygga och hantera klimatrelaterade samhällspåfrestningar.	Har inga motsättningar till förslaget utan ser ett värde i att myndigheten omfattas av förordningen.	Polismyndighetens roll inom krisberedskap och hantering av samhällsstörningar motiverar att myndigheten omfattas av förordningen.
Läkemedelsverket	Klimatförändringen kan påverka tillgången till läkemedel och medicintekniska produkter genom störningar i globala leveranskedjor och förändrade vårdbehov. Mot bakgrund av myndighetens ansvar för läkemedelsförsörjning och beredskap finns behov av att systematiskt beakta klimatrisker i verksamheten.	Är i stort positiva till förslaget men uppger att de på grund av den korta svarsfristen inte haft tid att genomföra någon grundlig analys av förslagets konsekvenser för myndigheten.	SMHI bedömer att myndighetens ansvar för läkemedelsförsörjning och beredskap innebär ett tydligt behov av klimatanpassningsarbete.
Arbetsmiljöverket	Klimatförändringen medför nya arbetsmiljörisker, bland annat till följd av värmeböljor, skogsbränder och extrema väderhändelser. Myndigheten har en viktig roll i att utveckla kunskap, vägledning och tillsyn kopplat till dessa risker.	Positiva till förslaget och bedömer att klimatförändringen medför nya och mer allvarliga arbetsmiljörisker som behöver hanteras.	Arbetsmiljöverkets ansvar för att förebygga arbetsrelaterad ohälsa och olycksfall motiverar att myndigheten omfattas av förordningen.

Jämställdhetsmyndigheten	Klimatförändringen och klimatanpassningsåtgärder kan påverka olika grupper i samhället på olika sätt. Myndigheten har särskild kompetens avseende jämställdhets- och jämlikhetsfrågor och kan bidra till att sådana perspektiv integreras i klimatanpassningsarbetet.	Stödjer att jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv integreras i klimatanpassningsarbetet men avstyrker att omfattas med hänvisning till begränsade befintliga resurser.	SMHIs samlade bedömning är att Jämställdhetsmyndighetens roll främst är stödjande och att myndighetens uppdrag inte har en tillräckligt nära koppling till genomförandet av klimatanpassningsåtgärder för att motivera att myndigheten omfattas av förordningen. Jämställdhetsmyndigheten föreslås därför inte omfattas.
Migrationsverket	Klimatförändringen kan påverka migrationsmönster och därmed myndighetens verksamhet och planeringsförutsättningar. Ett systematiskt arbete med klimatanpassning kan stärka myndighetens långsiktiga beredskap.	Har inga invändningar mot att omfattas förutsatt att fokus ligger på interna klimatrelaterade risker och verksamhetens robusthet men reserverar sig för detaljreglering kring migrationsrörelser där arbete redan pågår.	SMHI bedömer att klimatförändringen påverkar Migrationsverkets verksamhet, både genom förändrade migrationsmönster och genom behovet av att hantera interna klimatrelaterade risker. Migrationsverket bör därför omfattas av förordningen.
Kustbevakningen	Kustbevakningens verksamhet påverkas direkt av exempelvis stigande havsnivåer, förändrade isförhållanden och ökad förekomst av extremväder. Klimatförändringen påverkar både riskbilden och behovet av operativa insatser.	Positiva till förslaget och bedömer att klimatanpassning är relevant för myndighetens verksamhet men lyfter resurs- och kostnadsfråga kring eventuellt arbete med ny förordning.	Kustbevakningens verksamhet påverkas direkt av klimatförändringen och myndigheten bör därför omfattas av förordningen.
Försvarets materielverk (FMV)	Klimatförändringen kan påverka funktion, livslängd och tillgänglighet hos materielsystem samt skapa störningar i försörjnings- och leveranskedjor. Myndigheten har därför behov av att integrera klimatrisker i kravställning, upphandling och livscykelhantering.	Har inga specifika invändningar mot att omfattas men lämnar synpunkter gällande rådighet, avgränsningar och beroende av kravställningar från Försvarsmakten.	SMHI bedömer att klimatrisker behöver beaktas i materieförsörjning och livscykelhantering, vilket motiverar att FMV omfattas av förordningen.

Energimarknadsinspektionen	Klimatförändringen påverkar energisystemets funktion, leveranssäkerhet och långsiktiga robusthet. Som tillsynsmyndighet för energimarknaderna har myndigheten en viktig roll i att beakta och hantera klimatrelaterade risker.	Har inga synpunkter på att omfattas.	Energimarknadsinspektionens ansvar för energimarknadens funktion motiverar att myndigheten omfattas av förordningen.
Kommerskollegium	Klimatförändringen kan påverka internationella handelsflöden, försörjningskedjor och tillgången till varor och tjänster. Myndigheten har en central roll i analys av handelsrelaterade frågor och kan bidra till ökad förståelse för transnationella klimatrisker.	Inga synpunkter har inkommit.	SMHI bedömer att myndighetens ansvar inom utrikeshandel ger goda förutsättningar att bidra till hantering av transnationella klimatrisker.
Upphandlingsmyndigheten	Offentlig upphandling påverkar hur offentliga investeringar, anläggningar och tjänster utformas. Myndigheten har en central roll i att stödja offentliga aktörer och kan bidra till att klimatanpassning integreras i upphandling, investeringar och inköp.	Ser positivt på att klimatanpassning integreras tydligare i offentlig upphandling. Bedömer samtidigt att resursbehovet, nyttan för myndighetens målgrupper och konsekvenserna av de föreslagna ändringarna bör analyseras närmare i den fortsatta beredningen.	SMHI bedömer att offentlig upphandling är ett viktigt verktyg för att stärka samhällets klimatanpassning och robusthet och att myndigheten därför bör omfattas av förordningen.
Statskontoret	Statskontoret har en central roll i analys, uppföljning och utveckling av statlig styrning. Myndigheten kan bidra med analyser av hur klimatanpassning integreras i statlig styrning.	Avstyrker att omfattas och framhåller sin sektorsoberoende roll samt risk för ökad administrativ belastning.	Efter förnyad analys bedömer SMHI att Statskontorets sektorsövergripande och oberoende roll talar mot att myndigheten omfattas av förordningen. Statskontoret föreslås därför inte omfattas.

Denna sida är avsiktligt blank

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
601 76 NORRKÖPING
Tel 011-495 80 00 Fax 011-495 80 01